

Balansgången mellan "rätt" emotioner och rolltagande

-en kvalitativ intervjustudie om skolkuratorers psykiska hälsa

Linda Hultberg, och Madeleine Johansson

Sociologi 15hp

Halmstad 2017-07-08

Högskolan i Halmstad
Sektionen för hälsa och välfärd
Sociologi 61-90 hp

Balansgången mellan ”rätt” emotioner och rolltagande

- en kvalitativ intervjustudie om skolkuratorers psykiska hälsa

Linda Hultberg
Madeleine Johansson
C-uppsats i Sociologi, VT - 17

Handledare: Christopher Kindblad

Abstrakt

Syftet med uppsatsen är att öka förståelsen för hur skolkuratorer påverkas psykiskt av deras arbete samt vilka resurser som finns tillgängliga vid behov av stöd. För att undersöka detta har vi använt oss av åtta kvalitativa semistrukturerade intervjuer med skolkuratorer från grund- och gymnasieskolor. Vi har använt oss av en hermeneutisk metodologisk ansats. För att tolka empirin har vi använt oss av teorier och begrepp som organisationsteorin (Mary Jo Hatch), emotionellt arbete (Arlie Hoschild) och rolltagande (Erving Goffman). Vår studie visar att skolkuratorerna påverkas psykiskt av deras arbete och då främst av elevernas berättelser. De påverkas både negativt och positivt. Arbetsbelastningen är hög men det finns stöd hos kollegorna även om det finns önskemål om mer stöd från rektorer och externa insatser. Flera av informanterna nämner att det har med erfarenhet av yrket att göra hur mycket man påverkas och de tycks kliva in i en professionell yrkesroll i mötet med eleverna.

Nyckelord: Skolkuratorer, psykisk hälsa, organisation, emotionellt arbete, rolltagande

Abstract

The purpose of this paper is to increase understanding of how school counselors are mentally affected by their work and what resources are available when support is needed. To investigate this, we have used eight qualitative semi-structured interviews with school counselors from primary and secondary schools. We have used a hermeneutical methodological approach. In order to interpret the empirical data we have used theories and concepts such as organizational theory (Mary Jo Hatch), emotional work (Arlie Hoschild) and role-taking (Erving Goffman). Our study shows that the school counselors are mentally affected by their work and mainly by the stories of the pupils. They are affected both negatively and positively. The workload is high but there is support from colleagues even if there is a desire for more support from the principals and external efforts. Several of the informants mention that they have the experience of the profession to do how much they are affected and seems to step into a professional vocational role in meeting with the pupils.

Keywords: school counselor, mental health, organization, emotional work, role taking

Förord

Till att börja med vill vi tacka vår handledare Christopher Kindblad, för att ha hjälpt oss genom vårt uppsatsskrivande med konstruktiv kritik. Vi vill även tacka er som ställt upp på våra intervjuer och för den kunskap ni gett oss. Utan er hade vår uppsats inte varit möjlig. Vi tackar även varandra för en väl genomförd uppsats, för varandras stöd och uppmuntran. Avslutningsvis tackar vi dig som tar dig tid att läsa vår uppsats.

Halmstad, maj 2017

Linda Hultberg & Madeleine Johansson

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.2 Problemformulering.....	7
1.3 Syfte och frågeställning	8
1.4 Disposition.....	9
2. Bakgrund	9
2.1 Riktlinjer för skolkuratorns arbete.....	9
2.2 Tidigare forskning	10
2.2.1 Skolkuratorers handlingsutrymme	11
2.2.2 Skolhälsosjuksköterskors förutsättningar för hälsofrämjande arbete	11
2.2.3 Hur påverkar copingstrategier kvalitet och hälsa?.....	12
2.2.4 Anställdas mentala hälsa.....	12
2.2.5 Framsteg i genomförandet av rådgivning via skolkuratorer	13
2.2.6 Sammanfattning av artiklarna samt relevansen för vår studie	13
3. Teoretiska utgångspunkter	14
3.1 Organisationsteori.....	15
3.2 Rolltagande	16
3.3 Emotionellt arbete.....	17
3.4 Teoridiskussion.....	19
4. Metod	20
4.1 Metodologisk ansats	20
4.2 Förförståelse	21
4.3 Metodval	21
4.4 Urval	22
4.5 Tillvägagångssätt	23
4.6 Metodinstrument.....	24
4.7 Analysmetod	25
4.8 Etiska reflektioner.....	25
4.9 Reliabilitet och validitet.....	26
5.Resultat.....	27
5.1 Presentation av informanterna	27
5.2 Organisationens riktlinjer	28
5.2.1 Riktlinjer	28
5.2.2 Tystnadsplikt.....	29

5.2.3 Resurser	30
5.2.3 Stöd	31
5.3 Förväntningar på skolkuratoren.....	31
5.3.1 Förväntningar	31
5.3.2 Arbetsituationen och dess påverkan	32
5.4 Elevsamtal och den psykosociala påverkan.....	34
5.4.1 Hantering av elevmöten	34
5.4.2 Påverkan av elevernas berättelser	34
5.5 Sammanfattning av resultat	36
6. Analys.....	37
6.1 organisationens riktlinjer	37
6.1.1 Riktlinjernas makt.....	37
6.1.2 Stöd	38
6.2 Förväntningar.....	39
6.2.1 Anpassning av roll	39
6.2.2 Handlingsutrymme och kunskap	40
6.3 Psykosocial påverkan.....	42
6.3.1 Elevsamtal.....	42
6.3.2 Arbetsituationen	43
7. Slutsats	44
8. Diskussion	46
Källförteckning.....	48
Bilaga 1	
Bilaga 2	

1. Inledning

Arbetsituationen blir allt tuffare för dagens skolkuratorer då arbetsbelastningen ökar eftersom fler barn och ungdomar är i behov av att träffa en skolkurator, visar en undersökning från Akademikerförbundet SSR (2017). Undersökningen visar att tre av fyra skolkuratorer anser att de knappt hinner med eller till och med inte hinner med de arbetsuppgifter som ska göras. Sju av tio upplever även att arbetsbelastningen har ökat under det senaste året.

En rapport från BRIS (2017) beskriver att den psykiska ohälsan bland barn har ökat från 1980 och fram till idag. Under 2016 ökade antalet som kontaktar BRIS och den vanligaste orsaken till att BRIS kontaktades var psykisk ohälsa. Det är främst för de i åldrarna 15 år och uppåt som den psykiska ohälsan har ökat. Även barn som är suicidala, föreskrivning av psykofarmaka och diagnoser har ökat. En annan undersökning gjord på uppdrag av Akademikerförbundet SSR (2016) pekar på att ökade problem för unga är relaterade till sociala medier såsom mobbning och kränkningar på nätet. Det framhävs att det blir problematiskt när det kommer till frågor som rör juridik, etik och sekretess och att det därför behövs tydligare riktlinjer och stöd för hur skolkuratorerna ska hantera dessa situationer. BRIS rapport visar alltså att det finns ett stort behov hos unga att söka hjälp. Skolkuratorer måste ständigt förhålla sig till den problematik som eleverna berättar om och kunna hantera den.

I en intervju i Dagens Nyheter beskriver Cristine Isaksson (2016) som är doktorand vid institutionen för socialt arbete om sin avhandling om skolkuratorer. Isaksson påpekar att skolkuratorerna är beroende av stöd från sin chef men att de inte alltid får det. Eftersom kuratorn är ensam med att arbeta med socialt arbete på skolan och ofta leds av en chef med annan yrkesutbildning kan problem uppstå. Skolkuratorn har också en helhetssyn på eleven som lärarna saknar. DNs artikel tar även upp att arbetsbelastningen har ökat för skolkuratorer på grund av nyanlända och ensamkommande flyktingbarn.

Om arbetsbelastningen ökat för skolkuratorerna, arbetsuppgifterna knappt hinns med och stödet inte är tillräckligt, hur mår då skolkuratorn? Skolkuratorn är viktig och har en avsevärd betydelse för eleverna. Undersökningar från Akademikerförbundet SSR genomförda 2014 visar att både elever och rektorer tycker att skolkuratorns roll är väldigt viktig. Resultatet visade att tre av 30 elever i en gymnasieklass skulle vilja prata oftare med skolkuratorn om

möjligheten fanns. Vi tycker därför att det är av största vikt att skolkuratoren mår bra såväl som har tillgång till nödvändiga resurser för att kunna utföra ett gott arbete. Om det råder en bristande hälsa och tillgång till resurser för skolkuratorerna kan detta tänkas påverka det hälsofrämjande arbetet med eleverna.

Vi vill med vår studie ta reda på hur skolkuratorer upplever att de påverkas psykiskt av sitt arbete samt vilka resurser som finns tillgängliga. Vår studie utgår ifrån en hermeneutisk vetenskapsteori eftersom vi är intresserade av en djupare förståelse för skolkuratorerna. Vi har använt oss av semistrukturerade intervjuer för att samla in empiri som vi sedan bearbetat och tolkat.

1.2 Problemformulering

Skolkuratoren är verksam inom skolan som organisation och måste därför förhålla sig till de regler och riktlinjer som finns inom den. Organisationen besitter en viss makt över skolkuratorerna som de måste rätta sig efter. Som nämndes i inledningen är kuratorn ofta ensam om att arbeta med socialt arbete på skolan. Vilket stöd upplever kuratorn i sitt arbete och är det tillräckligt? Den sociala sammanhållningen tänker vi är en viktig grundsten för en god arbetstillvaro för kuratorn då de måste samspela med flera olika personer. Många skolkuratorer har sin chef på Elevhälsan och måste följa riktlinjer även därifrån. Då tidigare undersökningar pekar på en ökad arbetsbelastning undrar vi om det finns tillräckligt med stöd och resurser för skolkuratorerna att hantera sitt arbete. Finns det inte tillräckligt med stöd och resurser ser vi en ökad risk för stress och utbrändhet.

Den psykiska ohälsan hos unga tycks bara öka. Hur förhåller sig då kuratorn till all den problematik de ställs inför? Påverkas skolkuratoren psykiskt av sitt arbete? Här menar vi att psykisk hälsa handlar om hur de mår och klarar av att hantera sin arbetssituation utifrån deras egna bakgrunder. Ovan nämnda frågor vill vi med vår studie besvara och som vi tycker vidrör både makt och social sammanhållning som vi anser är centrala delar i vår studie. Makt är en central del därför att skolkuratoren inte alltid själv kan styra över sin arbetssituation.

Organisationen som de arbetar inom har en hierarki som innebär ett samspel mellan många olika professioner. Därför ser vi att makt är centralt i skolkuratorns arbete eftersom de är en del av hierarkin och påverkas av dess maktspel.

Till skolkuratoren vänder sig elever för att på något vis få hjälp för något som känns jobbigt vilket ofta handlar om någon form av psykisk ohälsa. Även om skolkuratoren är beredd på detta och utbildad för att hantera en sådan situation kan det tänkas finnas svårigheter i den professionella rollutövningen. Skolkuratoren måste ständigt förhålla sig till elevsamtalen och ta itu med elevernas psykiska ohälsa. Ska kuratorn se dem känslor som uppkommer i mötet med eleven som en del i rollen, eller något som ligger utanför den, som hen bör distansera sig från? Vi ser det som viktigt att även kuratorn har någon att vända sig till för att hen ska kunna klara av sin arbetssituation och den sociala sammanhållningen är på så vis viktig då den kan bidra med stöd utifrån till exempel kollegor.

Skolkuratoren spelar en viktig roll för elevernas mående och vi anser det därför viktigt att även skolkuratorerna mår bra och får det stöd som behövs för att i sin tur kunna stötta eleverna på bästa vis. Om skolkuratoren själv påverkas av elevsamtalen kan detta i sin tur påverka eleverna och deras psykiska hälsa. Vi menar att den sociala hållbarheten kan öka om skolkuratorerna trivs och får rätt stöd då det i sin tur kan leda till ett bättre arbetsklimat och bättre förutsättningar för eleverna.

1.3 Syfte och frågeställning

Det är av hög relevans att få ta del av skolkuratorernas berättelser då de spelar en viktig roll för elevernas hälsa och skolan som organisation. Vi vill med vår studie öka förståelsen för hur skolkuratorer påverkas psykiskt av att arbeta med elevers problem och psykiska ohälsa för att skapa en djupare förståelse för på vilket sätt de i så fall påverkas. Detta eftersom vi upplever att det finns ett ”gap” i forskningen när det gäller skolkuratorernas eget mående. Genom att få en ökad förståelse för skolkuratorers berättelser kan förutsättningarna för en god hälsa för såväl skolkuratorerna som eleverna bli bättre.

Vår huvudfråga är:

Hur berättar skolkuratorer att de påverkas av den psykiska hälsan kopplad till deras arbete samt vilka resurser finns tillgängliga vid behov av stöd?

Underfrågor:

- Vilka riktlinjer måste skolkuratorerna förhålla sig till?
- Vilka förväntningar upplever skolkuratorerna att det finns på dem i sitt arbete?
- På vilket sätt beskriver skolkuratorerna att de påverkas av elevsamtalen?

1.4 Disposition

Först presenteras vår bakgrund som tar upp skolkuratorns arbete samt tidigare studier som är relevanta i samband med vår studie. Efter detta presenteras våra teoretiska utgångspunkter som vi använder oss av för att tolka vårt empiriska material. Därefter kommer vår metoddel där forskningsprocessen förklaras. Vi presenterar sedan i vår resultatdel den empiri vi samlat in uppdelat efter teman som kan knytas till vår frågeställning. I analysdelen analyseras sedan resultatet i relation till de teorier vi valt. Även denna del är indelad efter teman.

Avslutningsvis presenteras en slutsats och diskussion av vår studie där vi sammanfattar vad vi kommit fram till samt reflekterar över vår studie.

2. Bakgrund

I detta kapitel presenteras först fakta kring vad en skolkurator gör och hur denne arbetar för att få en djupare förståelse för yrket och vårt problem. Vilka arbetsuppgifter som kan ingå och vilka övriga professioner som skolkuratorn kan komma i kontakt med. Här presenteras även kortfattat om Elevhälsan som skolkuratorn ingår i.

2.1 Riktlinjer för skolkuratorns arbete

Skolkuratorn ingår i Elevhälsan som består av skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagogisk personal (Skolverket). Elevhälsan ingår i skollagen (2010:800) som trädde i kraft den första augusti 2010. Lagen handlar bland annat om att Elevhälsan ska stödja elevernas utveckling mot rätt håll för att eleven ska klara av att uppnå de mål som krävs för utbildningen. Det är Elevhälsans uppdrag att hjälpa till att ordna miljöer som gynnar elevernas hälsa, utbildning och lärande.

På Akademikerförbundet SSRs (2017) hemsida beskrivs kuratorn som en psykosocial expert. Kuratorn är den som arbetar med att se eleven i sitt sammanhang, hur eleven har det i klassen såväl som i familjen och på fritiden. En del av kuratorns arbete handlar om att förebygga problem och se till så att dessa inte förvärras. Uppgifter som också ingår i kuratorns arbete är krishantering, likabehandlingsplaner, skolans värdegrunder, att arbeta mot mobbning och droger. Kuratorn handleder även lärare när det gäller psykosociala frågor.

Sammanfattningsvis handlar kuratorns arbete om att eleverna på skolan ska må bra och utvecklas på ett positivt sätt för att kunna uppfylla skolans mål.

Akademikerförbundet SSR har tagit fram ett policydokument för skolkuratorer.

Policydokumentets syfte är att utveckla och säkra kvaliteten i elevhälsoarbetet, att främja elevernas rätt till stöd i den emotionella och sociala utvecklingen samt i sitt lärande. I detta dokument beskrivs det att skolkuratoren oftast är anställd på en skola och att den närmsta chefen då är rektorn. Skolkuratoren måste prioritera och utvärdera sitt arbete tillsammans med rektorn och se till att systematisk dokumentation av de enskilda eleverna sker om det ska vara möjligt att kunna utvärdera och följa upp skolkuratorns arbete vad gäller skolans elevhälsoarbete. Dock påpekas det att anställningsformen påverkar detta utvärderingsarbete. Det handlar om skolkuratorns tillgång till ett professionellt nätverk, hur väl kuratorn introduceras som nyanställd, hur möjligheten till omvärldsbevakning ser ut och möjligheter till fortbildning.

I policydokumentet beskrivs det att skolkuratoren ska kunna arbeta självständigt och ha praktisk erfarenhet av socialt arbete. Den vanligaste utbildningen för skolkuratorer är socionomexamen. Socialt arbete innefattar främst människors samspel med omgivningen, sociala system och teorier om mänskliga beteenden. När det gäller skolsocialt arbete krävs det vetande om barn och ungdomars utveckling och om deras situation utifrån ett samhällsligt perspektiv. Det innebär förståelse för välfärdssystemet såväl som lagstiftning gällande skolan, kommunal förvaltning och sekretess. Det är just det sociala arbetet som lägger grunden för de förhållningssätt, synsätt och arbetssätt som kuratorn för med sig in i elevhälsoarbetet. Skolsocialt arbete sker inte enbart på en individnivå med den enskilda eleven utan det sker även på grupp- och organisationsnivå såväl som på samhällsnivå. Vidare beskrivs det i dokumentet att det är viktigt att det finns rutiner för samarbetet mellan de som ingår i Elevhälsan och också mellan Elevhälsan, lärarna och skolledningen. Detta för att säkerställa att eleverna har tillgång till en skolkurator såväl som övriga inom Elevhälsan. Rutiner för samverkan som sker på extern nivå, som till exempel kontakt med socialtjänst, ska också finnas.

2.2 Tidigare forskning

I denna del av kapitlet presenterar vi fem artiklar som ökar kunskapen för vad tidigare forskning visar kring det område vi är intresserade utav, det vill säga skolkuratorer och deras psykiska hälsa samt tillgång till resurser. Samtliga artiklar utom en handlar om personer som arbetar med socialt arbete på något vis. Endast en svensk artikel är direkt kopplad till skolkuratorer då det varit svårt att hitta just svenska studier om skolkuratorer. En artikel

fokuserar enbart på anställdas mentala hälsa. Sist i denna del görs en sammanfattning av artiklarna samt deras relevans för vår studie.

2.2.1 Skolkuratorers handlingsutrymme

Cristine Isaksson (2014) skriver i sin artikel *Skolkuratorers handlingsutrymme – gränser, legitimitet och jurisdiktion* om hur handlingsutrymmet för skolkuratorer ser ut genom att ha analyserat intervjuer med skolkuratorer. Resultatet visar att när det gäller gränser för skolkuratorerna kan gränserna begränsa och utmana kuratorernas jurisdiktion såväl som deras handlingsutrymme. Kuratorernas handlingsutrymme förhandlas till stor del fram utsagd mellan dem och andra som de kan komma i kontakt med som exempelvis lärare, rektorer och de inom Elevhälsan. Resultatet av dessa utsagda förhandlingar uppenbaras i form av gränser för vad kuratorerna och även andra yrkesgrupper på skolan får eller inte, kan eller inte kan och bör eller inte bör göra. Det visar sig alltså att skolkuratorerna är organisationsbundna och att handlingsutrymmet är beroende av om kuratorerna upplever sig ha låg eller hög legitimitet. Flera av informanterna i studien upplever att deras arbete har låg legitimitet hos lärare såväl som hos rektorer, detta trots att de fått en starkare reglerad position inom Elevhälsan sedan skollagen 2010.

2.2.2 Skolhälsosjuksköterskors förutsättningar för hälsofrämjande arbete

Artikeln *The aspects school health nurses find important for successful health promotion* som är skriven av Marina Reuterswärd och Monica Lagerström (2010) handlar om att ta reda på skolhälsosjuksköterskors förutsättningar för hälsofrämjande arbete med elever i åldrarna 13-15 år. Åtta skolhälsosjuksköterskor intervjuades från olika kommuner i Sverige och fokus låg på att beskriva skolhälsovårdarnas egna erfarenheter och förutsättningar för det hälsofrämjande arbetet. Resultatet visade att villkoren för skolhälsovården såg olika ut mellan kommunerna vilket hade en inverkan på hur de arbetade. Informanterna presenterade tre viktiga områden för att kunna lyckas med ett framgångsrikt arbete i skolorna: organisation, stöd och kunskap. Med organisation menar informanterna att det är viktigt att hela organisationen de arbetar inom är införstådda i vad som menas med deras hälsofrämjande arbete. Stöd i form av ett nätverk av andra professioner i nära samarbete med eleverna kan skapa en förståelse för ohälsa och vad som kan göras för att främja hälsan, därför är stöd viktigt. Vad gäller kunskap upplevde de flesta informanterna en brist vad gäller allmänna teorier och metoder som i sin tur leder till olika empiriska arbetsmetoder. Resultatet pekar på

att i en organisation där behovet av hälsofrämjande arbete förstås och där det finns stöd och kunskap kan det hälsofrämjande arbetet genomföras såväl på individ- som generell nivå.

2.2.3 Hur påverkar copingstrategier kvalitet och hälsa?

Wanja Astvik och Marika Melin (2013) skriver i sin artikel *Överlevnadsstrategier i socialt arbete: Hur påverkar copingstrategier kvalitet och hälsa?* om olika copingstrategier som socialsekreterare använder sig av då det på ett politiskt plan skett en rationalisering gällande det sociala arbetet. Med copingstrategier menas kognitiva och beteendemässiga försök att hantera interna och externa krav som överskrider en persons resurser. Informanterna var socialsekreterare från två kommuner och tillhörde tre olika enheter, två tillhörde barn- och ungdomsenheten, den tredje var indelad i två grupper och arbetade med ensamstående vuxna eller flyktingar. Samtliga intervjuer handlade om hälsa, stress, arbetsvillkor, strategier och kvalitet. Det ställs allt för höga krav på socialsekreterare i deras arbete och artikeln identifierar olika strategier som socialsekreterare använder för att hantera detta. Att använda sig av olika strategier leder till ohälsa i form av stress för socialsekreterarna men påverkar också kvaliteten på arbetet samt en professionell utveckling. Resultatet visar på en koppling mellan hög arbetsbelastning och stress inom socialtjänsten, vilket även tidigare studier har visat. Resultatet visar även att den höga arbetsbelastningen tycks tvinga socialsekreterarna till strategier som går emot deras bedömningar av god kvalitet och deras professionella anspråk. Astvik och Melin menar att det finns en risk att de förändringar som skett inom välfärdssektorn de senaste decennierna som till exempel rationalisering och decentralisering av ansvar innebär att socialsekreterarna själva får hantera problem som uppstår då resurserna inte matchar kvalitetsmål och professionella standarder.

2.2.4 Anställdas mentala hälsa

I artikeln *The Psychosocial Work Environment, Employee Mental Health and Organizational Interventions: Improving Research and Practice by Taking a Multilevel Approach* vill Caroline Biron et. al (2016) öka vår förståelse för arbetsrelaterade faktorer som påverkar de anställdas mentala hälsa. Detta genom att (1) tillhandahålla en logisk grund för rutinmässig multilevel bedömning av den psykosociala arbetsmiljön, (2) diskutera hur ett flernivåperspektiv kan förbättra relaterade organisationsåtgärder samt (3) belysa nyckelteoretiska och metodologiska överväganden som är relevanta för dessa mål. Syftet med artikeln är att ge ett ramverk för konceptualiseringen av förhållandet mellan den psykosociala arbetsmiljön, anställdas psykiska hälsa och relaterade organisatoriska åtgärder. Det är viktigt

att förstå sambandet mellan dessa. Författarna vill framförallt påminna om att anställdas psykiska hälsa bestäms av en rad olika faktorer utöver den enskilde individens, att de existerar i arbetsplatsen såväl som i organisationen och i samhället där arbetet utförs. Om vi inte tar hänsyn till dessa olika nivåer och samspelet mellan dessa så kommer vi inte heller kunna förstå de anställdas psykiska hälsa.

2.2.5 Framsteg i genomförandet av rådgivning via skolkuratorer

Artikeln Stand Tall to Protect Students: School Counselors Strengthening School

Connectedness som är skriven av Richard T. Lapan, Ryan Wells, Judy Petersen, och Leigh Ann McCann (2014) undersökte ett urbant skoldistrikt i västra USA som gjort framsteg i genomförandet av rådgivning via skolkuratorer i grundskolan. Man undersökte i vilken utsträckning skolkuratorer kan öka (om de nu gör det) samhörigheten för studenterna på skolan och fungera som en skyddande resurs som kan lindra en del av de negativa riskfaktorerna vad gäller samhörighet för studenterna på skolan. De tre frågorna som användes i studien var: 1. I vilken utsträckning är studenter som har fördelen att ha en lyhörd skolkuratorer som känner dem personligen och möter dem ofta mer anslutna till sin skola? 2. I vilken utsträckning känner studenter som ingår i högre riskfaktor poäng (större procentandelar av eleverna som får gratis och reducerad lunch, högre studenttrörlighet och högre procentandelar elever med begränsad engelska kunskap) sig mindre anslutna till sin skola? 3. I vilken utsträckning har en lyhörd skolkurator som möter och arbetar som en fungerande skyddsfaktor, som blockerar vissa av de negativa riskfaktorerna (t.ex. fattigdom, begränsad språkkunskap i engelska), påverkat samhörigheten av studenterna på skolan?

Resultatet visar att skolkuratorer kan göra en avsevärd skillnad i utbildnings- och framtida karriärer för alla studenter. Rådgivning har potential till att arbeta förebyggande vad gäller exempelvis arbetslöshet och fattigdom genom att stötta och förse unga med en personlig relation som leder till ett främjande arbete såväl inom skolan som utanför.

2.2.6 Sammanfattning av artiklarna samt relevansen för vår studie

Den första artikeln handlade om skolkuratorer och deras handlingsutrymme. Denna artikel är relevant dels för att den handlar om skolkuratorer men också om deras samspel med andra inom organisationen. Artikeln kan hjälpa oss att öka förståelsen för hur våra informanter måste förhålla sig till andra inom samma organisation. Den andra artikeln handlade om skolhälsosjuksköterskor och att villkoren för skolhälsovården såg olika ut mellan olika kommuner. Även om vi inte är intresserade av skolsköterskor i vår studie så arbetar de precis

som skolkuratorerna med hälsofrämjande arbete för elever på en skola. De ingår även i Elevhälsan vilket skolkuratorerna också gör. Denna artikel hjälper oss mer djupgående förstå hur det hälsofrämjande arbetet går till och hur de kan tänkas påverkas. Tredje artikeln som handlade om socialsekreterare och att de använder sig av olika strategier i sitt arbete är intressant för oss eftersom även de jobbar med socialt arbete och emotionellt krävande situationer. De kan precis som skolkuratorer komma i kontakt med svåra problem och fatta beslut om hur de ska hanteras samtidigt som de är organisationsbundna. Studien visade även på hög arbetsbelastning och stress, något som även har visat sig vara aktuellt för skolkuratorer. Studien ger oss en uppfattning om hur hög arbetsbelastning kan tänkas påverka det emotionella arbetet och känns aktuellt även när det kommer till skolkuratorer. Gemensamt för dessa hittills summerade artiklar är att förutsättningarna för hur arbetet utförs är olika från arbetsplats till arbetsplats och tycks påverkas av utomstående. Individerna tycks inte självmant kunna förändra sin arbetssituation utan är knutna till den organisation som de tillhör.

Fjärde artikeln lyfte fram att för att förstå den anställdes psykiska hälsa måste vi förstå den utifrån olika nivåer. Artikeln är intressant för oss eftersom det är just den psykiska hälsan vi är intresserade av i vår studie och kan få oss att tänka utifrån ett bredare perspektiv. Detta är intressant eftersom skolkuratorerna kan ställas inför olika arbetssituationer vilket kan påverka den psykiska hälsan på olika sätt. Även i denna artikel, liksom de tre första, går det inte att påverka situationen enbart utifrån en individnivå. Eftersom skolkuratorer är bundna till en organisation känns artikeln intressant. Den sista artikeln är en amerikansk studie som visar att skolkuratorer kan påverka elevers framtida utbildnings och karriärmöjligheter i en positiv riktning. Även om det amerikanska samhället och skolkuratorernas uppgifter skiljer sig mot det svenska samhället så har skolkuratorerna huvudsakligen i uppgift att stötta eleverna. Denna artikel visar hur viktig och avgörande roll en skolkurator kan ha för eleven, att skolkuratoren kan göra skillnad. Artikeln hjälper oss att förstå vilket nytta skolkuratoren kan ha ur ett samhällsperspektiv och därför är det extra viktigt att skolkuratoren har en god psykisk hälsa.

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta kapitel presenterar vi de teoretiska utgångspunkter vi har använt oss av för att kunna tolka och skapa en förståelse för vår frågeställning i vår studie. Våra valda teorier och begrepp är *organisationsteorin*, *rolltagande* samt *emotionellt arbete*. Det finns många forskare och teoretiker som skrivit om just organisationsteori och vi har valt att utgå från Mary Jo Hatch's

litteratur om organisationsteori. Trots att Hatch inte har inriktat sig på skolans värld anser vi att litteraturen är den mest relevanta vi hittat och passar till vår studie. Begreppet emotionellt arbete har sin utgångspunkt i Arlie Hoschild's studier och vår utgångspunkt i begreppet rolltagande är hämtat från Erving Goffman's teori. Utifrån vårt resultat används våra teoretiska utgångspunkter för att skapa en fördjupning i analysdelen.

3.1 Organisationsteori

Hatch menar att organisationsteorin finns till för att i någon mån skapa ordning i den mångfald som kan finnas i en organisation. Teorin innefattar vilka sätt det går att förstå organisationer samt det som sker i dem. Det handlar om hur en organisation fungerar och hur dess medlemmar samspelar inom den (Hatch 2002:20ff).

En stor del i organisationsteorin berör makt. Det fattas beslut som dels formar, men även påverkar organisationen. Det kan liknas som en slags arena där det förekommer beslutsfattande aktiviteter (ibid:300). Den beslutsfattande personen i en organisation måste ha god kunskap om vilka mål som ska strävas efter. Om man inom organisationen är överens om vilket målet är och hur det ska nås blir det lättare för de berörda att genomföra och uppfylla det (ibid:305). Det är viktigt att det ligger en motivation till att vilja engagera sig i ett beslut som är tagit från en person som är högre uppsatt. Genom att känna ett engagemang till organisationen krävs det ett stöd från andra inom den. Den som innehar makten bör känna ett krav på sig att kunna samspela med övriga organisationsmedlemmar för att de ska känna stöd och därmed kunna utföra beslutet (ibid:310). Makt innefattar inte enbart ett gynnande för sig själv utan det kan även gynna de övriga i organisationen samt övriga samhällsmedlemmar. Här menar Hatch att makt inbegriper sådant som normer, tvång, kontroll, belöningar samt kunskap om nödvändig information (ibid:314).

I en organisation arbetar medlemmarna med olika situationella arbeten. De olika arbetssituationerna tilldelas av de högre makterna. Det är bestämda sociala aktörer med lämplig kompetens som blir tilldelade arbetsuppgifterna. Samtidigt som det finns en högre makt i organisationen är det de sociala aktörerna som har makt över hur just deras situationer i arbetet måste lösas. Makten ovanifrån fokuserar på beslut som tas där aktören i sin arbetssituation ska utföra handlingen på bästa sätt (ibid:319). Därför är det viktigt att anpassa besluten så att det går att förverkliga de strategier som finns för avsikt. Det handlar om att gå från mål till handling. Målen måste vara specifika för den uppgift som ska utföras under olika situationer (ibid:360).

En problematik som kan uppstå inom organisationer är om makten med dess riktlinjer styrs antingen för hårt eller för löst. Detta kan resultera i en låg prestationsnivå hos de olika aktörerna i organisationen. Ligger styrningen däremot i ett mellanting kan prestationerna optimeras. Genom att ge sina arbetare riktlinjer som inte låser dem allt för mycket i sitt arbete kan de utvecklas och stimuleras med nya bättre arbetsätt och metoder, vilket också kan resultera i en bättre gruppsammanhållning inom organisationen. Det krävs alltså en balans av makt och riktlinjer för arbetaren för att hen ska kunna utföra sitt arbete i de olika situationerna som uppstår (ibid:335).

3.2 Rolltagande

Enligt Erving Goffman intar människan olika rolltaganden för att uppfattas som trovärdig. Individer spelar olika roller för att observatörer ska få intrycket av att rolltagaren är seriös och allvarlig. Det handlar om att göra ett rolltagande som uppfattas som trovärdigt. Individen som gör ett rolltagande förväntas att besitta de egenskaper som förmedlas (Goffman 2014:25). Därför gäller det att visa att man besitter den kunskap som är nödvändig för den specifika situationen för att ge intryck av sin kunnighet och därmed verka professionell (ibid:218). Det gäller att upprätthålla en fasad för att uttrycka rätt signaler som är lämpliga för tillfället. Då kan det vara bra att ha en så kallad standardfasad vid tillfällen där det krävs samma typ av agerande. Goffman har använt sig av termen framträdande där han refererar till den aktivitet som visas upp av den agerande rolltagaren i en specifik situation. Framträdandet fungerar som en fasad där situationen definieras för den eller dem som observerar framträdandet. Fasaden är den expressiva utrustningen som används av den rolltagande individen under framträdandet (ibid:28). För att inte missförstånd ska ske är det viktigt att upprätthålla den expressiva kontrollen. Alltså att kunna kontrollera sig själv för att ge rätt uttryck till mottagaren (ibid:51). Det gäller att välja den rätta fasaden för att inta den rätta rollen i situationen (ibid:33).

Om en individs agerande ska bli meningsfullt ligger det till stor vikt att rollen uttrycks på rätt sätt i en interaktion. Ibland kan det handla om att det i en situation måste göras ett snabbt agerande och då är det extra viktigt att framträdandet blir rätt. Goffman beskriver rolltagandet som dramaturgiskt där agerandet blir avgörande för huvuduppgiftens resultat (ibid:35). Baksidan av ett expressivt agerande är att det lätt kan ske missförstånd då det går att tolka olika tecken och symboler på olika vis. Därför är det viktigt att upprätthålla den expressiva kontrollen. Intryck som är förenliga med situationen ligger till vikt. Sådana uttryck som inte är viktiga att visa bör undvikas. I synnerhet om observatören redan från början är skeptiskt

inställd till verkligheten hen befinner sig i (ibid:51). Det gäller för den rolltagande att lägga ner omsorg i de expressiva uttrycken då de flesta individer inte lider kapacitet till att förvränga fakta (ibid:57). Det är den rolltagande som innehar ansvaret över sitt agerande och även de oavsiktliga gesterna. Dessa oavsiktliga gester kan påverka rolltagaren genom att självförtroendet blir rubbat och förvirring kan även uppstå.

En rolltagare med ett specifikt uppdrag får aldrig visa ett humör som innefattar sura miner såvida det inte passar in i situationen, utan det gäller att inta rollen som entusiastisk i vilken situation som helst för att visa sitt intresse för observatören. Det gäller alltså att gå in i sin roll så pass mycket att inte rolltagaren verkar likgiltig eller falsk. Goffman talar om vikten att ha en dramaturgisk disciplin och bevara sin roll under framträdandet. Det gäller att ha en känslomässig distans för att inte ryckas med av sitt agerande och därmed riskera att mista kontrollen över syftet med sitt rolltagande. Rolltagaren bör även kunna undertrycka sina känslomässiga reaktioner på privata problem och skilja på privat miljö och arbetsmiljö. De verkliga känsloreaktionerna måste döljas och ersättas med passande uttryck (ibid:187).

3.3 Emotionellt arbete

Arlie Hoschild skrev om det emotionella arbetet och det agerande och regler människor följer utifrån deras emotioner. Varje individ ska ha kontroll över sitt emotionella arbete samtidigt som vi måste sätta oss in i "den andres" emotionella tillstånd (Hoschild 2012:147). Det finns olika sätt att agera på utifrån det emotionella arbetet. Ett av sätten är att ytagera, vilket menas med att man inte arbetar med sina emotioner på djupet utan håller en fasad inför "den andre" för att inte visa vad man innerst inne känner. Det andra sättet att agera på är att djupagera. När man djupagerar känner man starka emotioner och måste då försöka arbeta för att inte tänka på det som är jobbigt (ibid:37). Det finns något som kallas för att arbeta efter känsloregler. Det innebär att man visar upp de känslor som passar för situationen (ibid:57).

Det är inte enbart i det privata livet som det arbetas med emotionella känslor för att uttrycka sig på rätt sätt. Inom yrkesvärlden finns det en viktig del i arbetet, nämligen att utföra en service. När en organisation ska skapa en efterfrågad tjänst krävs det av de arbetande att de måste arbeta med sina emotioner för att plocka fram ett leende och en snäll och behaglig ton när hen bemöter sin kund. Arbetaren måste arbeta med sina emotioner för att leverera sympati, förtroende och en god vilja och därmed vinna tillit till sina kunder. Det finns dock en problematik som kan uppstå för arbetaren som innefattar hur hen ska upprätthålla lämpliga känslor för varje enskild kund. Detta eftersom ingen kund är lik den andre vilket innebär att

arbetaren måste arbeta med sina emotioner inför varje individuellt möte med kunderna. Det ligger till stor vikt att göra detta eftersom arbetaren vill få kunden att känna sig bättre och viktig för organisationen eller arbetaren. Vid varje tillfälle arbetaren har med sin kund måste arbetaren fungera som en reklamannons för att kunna locka och upprätthålla kontakten med sin kund. Det är därför viktigt att arbeta med sina emotioner så att de visas på bästa sätt i den berörda situationen (ibid:137).

Att arbeta med att möta sina kunder kräver att kunna läsa av vilka känslor som är lämpliga att visa för kunden. Vid första anblick är det kundens ansikte som möts med arbetarens, eller hans röst vid ett telefonsamtal. Därefter måste arbetaren läsa av det emotionella tillstånd kunden är i. När det emotionella tillståndet är avläst krävs det av arbetaren att kunna arbeta med sina emotionella känslor för att försöka efterlikna kundens emotionella tillstånd (ibid:147).

Det är en stor process för individer att ständigt arbeta med sina emotioner eftersom målet är att uppnå specifikt passande emotioner. Följderna av det massiva arbetet med emotioner kan komma att påverka människors psykiska hälsa negativt. Hoschild beskriver tre olika situationer som kan komma att påverka arbetare negativt via det emotionella arbetet. Den första situationen beskriver hur arbetaren riskerar att arbeta med sina emotioner så pass helhjärtat att hen riskerar att bli utbränd. Arbetsituationen kan innebära så pass mycket stress att det inte längre går att klara av att arbeta under omständigheterna. Den andra situationen berör om arbetaren klarar av att skilja på arbetsituationen och sitt eget privatliv. Att klara av att uppnå detta behöver inte betyda att arbetaren inte påverkas av det emotionella arbetet. Det som kan inträffa är att arbetaren kan uppleva att just på grund av att hen klarar av att åtskilja situationen med sina egentliga emotioner kan göra så att hen svärtar ner sig själv och får dåligt samvete över att inte vara uppriktig och ärlig med sina egentliga emotioner. Den tredje situationen Hoschild beskriver är att en arbetare kan skilja på arbete och privatliv och ser arbetet som något positivt som kräver en förmåga att agera. Här finns det en risk att hen blir cynisk till sitt arbete och avlägsnar sig från att agera helt och hållet då det kan upplevas som att arbetet endast är till för att skapa illusioner för "den andre" och det kan därför kännas att arbetet inte blir givande (ibid:186).

Emotionella arbeten kräver att individen ska ha bred kunskap om olika känslor för att ha möjlighet att kunna tolka andra individer. Det är även viktigt att den tolkande personen accepterar att det kan röra sig om flera olika och prekära emotionella situationer (ibid:10).

3.4 Teoridiskussion

Trots de teoretiska utgångspunkternas olikheter till varandra kan vi koppla dem till vårt syfte som tidigare nämnts är att öka förståelsen av huruvida skolkuratorer själva upplever att de påverkas psykiskt av sitt arbete och på vilket sätt de i så fall gör det. Organisationsteorin är en relevant teori att utgå ifrån då skolkuratoren arbetar inom en organisation med riktlinjer att följa. Vidare ser vi att skolkuratoren ingår i Elevhälsoteamet som är ett nätverk av professioner inom organisationen där den sociala sammanhållningen kan fungera stöttande i arbetets utförande. Skolkuratoren arbetar i en hierarkisk organisation där byråkratin styr, men trots detta ser vi att behovet av samarbete mellan professionerna finns. Begreppet rolltagande ser vi är relevant att använda oss av då skolkuratoren arbetar i olika situationer där det inte finns ett möte som ser exakt likadant ut som ett annat. Varje elev som skolkuratoren möter har olika bakgrund och sätt att se på saker. Därför ser vi att det krävs olika rolltaganden för olika tillfällen som skolkuratoren befinner sig i. Det emotionella arbetet som Hoschild berör i sin teori är från början utvecklad efter en studie med flygvärdinnor. Trots detta ser vi att det är ett relevant begrepp att använda i vår egen studie eftersom skolkuratoren möter individer med olika svåra emotioner. Det gäller därför för skolkuratoren att kunna arbeta med sina egna emotioner för att inte gå in i individernas emotioner allt för djupt vilket kan påverka den egna psykiska hälsan.

Vi ser att organisationsteorin som innefattar arbete i en organisation vilket skolkuratoren arbetar i, kan vävas in i de olika roller och rolltaganden som varje aktör i organisationen har. Detta beroende på vilken roll som krävs för situationen och dess utförande. Vidare kan vi koppla organisationsteorin och det rolltagande som krävs till det emotionella arbetet. Att arbeta med emotioner ser vi krävs för att skolkuratoren inte ska bli alltför påverkad av arbetssituationerna inom organisationen då det kan innebära negativa följder för skolkuratorns psykiska hälsa. Vår slutsats är att organisationsteorin som innefattar makt, situationellt arbete och utförande vävs in i det emotionella arbetet som måste beaktas i den situationella delen av arbetet som rolltagandet som måste beaktas i själva utförandet.

4. Metod

I metodkapitlet presenterar vi de val vi gjort under uppsatsens gång. Ni kommer här att ta del av vår metodologiska ansats, vår förståelse av vårt valda fenomen, vårt urval av informanter, det metodinstrument vi använt oss av för att samla in vårt empiriska material, hur vi valt att analysera vårt material samt de etiska aspekter vi har förhållit oss till. Metodkapitlet grundar sig på befintlig litteratur för att vi skulle kunna få hjälp att analysera vårt material.

4.1 Metodologisk ansats

Innebörden av metodologisk ansats är på vilket sätt materialet i en studie bemöts men även sättet att arbeta med studien på (Brinkmann & Kvale 2014:31f). Genom vår frågeställning kom vi fram till att vårt fokus låg på att ta reda på skolkuratorers egna upplevelser av den psykiska hälsan gällande huruvida deras arbete påverkar dem i relation till befintliga resurser och stöd. Vi ville få en djupare kunskap som kunde hjälpa oss att förstå det fenomen vi skulle undersöka genom att få informanternas berättelser. Varför upplevelsen var som den var och varför de kände som de kände. Denna djupare kunskap kan fås genom en metodologisk ansats som ger förståelse kring människor och dess handlingar (Birkler 2012:100)

Vi kom fram till att en hermeneutisk undersökning skulle vara den mest lämpade för vår studie. Detta eftersom hermeneutiken har en strävan om att förstå någon annans verklighet för att få rätt bild av ett fenomen. Uttryck överförs och tolkas från en verklighet till en annan. Metoden innefattar även begreppet förståelse som innebär den förståelse som redan finns av det aktuella fenomenet. Vidare menar hermeneutikens mest centrala del, den hermeneutiska cirkeln, att det inte går att förstå ett fenomen utan att först ha en förståelse för det (ibid:100). Vårt intresse låg i att få en djupare förståelse av våra informanter för att få kunskap om fenomenet. Med en hermeneutisk utgångspunkt kunde vi få kunskap ifall om, och i så fall hur skolkuratorerna upplever att deras psykiska hälsa påverkas av deras arbete och om de har tillräckliga resurser som ger stöd vid behov. Den hermeneutiska metoden gav oss förutsättningarna att gå in på djupet av informanternas berättelser för att försöka lokalisera vårt syfte och därmed besvara vår frågeställning.

Det var inte helt självklart att vi skulle välja hermeneutiken som metod då fenomenologin också är en metod som undersöker sociala fenomen på ett kvalitativt vis. Skillnaden mellan dessa metodologier är att fenomenologin endast undersöker medvetandefenomenet hos den andre genom att åsidosätta tidigare erfarenheter, medan hermeneutiken har med sig en förståelse för att förstå den andre (ibid:109). Valet att vi inte skulle välja fenomenologin

grundade vi på att vi båda två inte skulle kunna koppla bort vår förförståelse under vår studie samtidigt som vi kunde dra nytta av den förförståelse vi hade.

Den forskning vi tagit del av och använder oss av i vår studie har precis som vi, använt sig av en kvalitativ studie med intervjuer. Vi argumenterar för att det är den mest lämpade metoden för vår studie.

4.2 Förförståelse

Att ha förförståelse innebär att ha tidigare erfarenheter om vad vi förväntar oss och tror hur något ska vara. Det är helt enkelt en typ av förståelse vi bär med oss för att kunna förstå något annat (ibid:101). Vår förförståelse har vi fått genom att vi båda varit mentorer åt ungdomar som har haft kontakt med skolkuratorer. Därför kan vi se att det finns ett visst tryck på skolkuratorn gällande tid, arbetsbelastning och elevsamtal. För oss var vår förförståelse en tillgång för att underlätta tolkningen med det empiriska materialet. Det handlar om den förståelse man besitter och de fördomar som fås utifrån den (ibid:101) Våra förväntningar utifrån våra fördomar var till god hjälp eftersom de liknade den verklighet som är för skolkuratorer. Samtal med våra mentorelever visade att det krävs olika förhållningssätt till eleverna. Den nackdel som vi ser kan infinna sig med förförståelsen är att det finns risk att påverkas för mycket av den och man kan därför tolka materialet fel eller missa viktiga delar.

4.3 Metodval

Vid vårt val av kvalitativ forskningsstudie valde vi att vi skulle genomföra kvalitativa intervjuer, vilket menas med att utföra intervjuer som visar informantens egna erfarenheter, känslor och tankar. Det är den mänskliga rösten som delar med sig och beskriver den information som intervjuaren vill veta mer om (Dalen 2007:9f). Den typ av intervju vi valde att genomföra var semistrukturerade intervjuer. Innebörden av denna typ av intervju är att forskaren ställer redan förutbestämda frågor till informanten där svaren kan leda till följdfrågor. Strukturen i intervjun är de teman och frågor som från början är förutbestämda av forskaren. Att en intervju är semistrukturerad handlar om att det utöver de redan bestämda frågorna finns utrymme för att få igång en fråga eller en svarsdialog. Det finns en begränsad möjlighet för den som blir intervjuad att lyfta sitt perspektiv (Aspers 2011:143). Det skapas en social produktion av kunskap då man använder sig av intervjuer som metod. Intervjuer utvecklar vardagens samtal där specifik information kan hämtas (Brinkmann & Kvale 2014:34, 369). Detta val gjorde vi då vi ville få en insikt i skolkuratorers sociala verklighet

kring den psykiska hälsan kopplad till resurser och stöd i arbetet. Intervjuerna fungerade som ett hjälpmedel för att kunna ge oss kunskap om de verkliga upplevelserna gällande tankar och känslor hos skolkuratorerna.

Anledningen till att vi inte valde att utföra en kvantitativ metod var för att en sådan metod inte går in på djupet av upplevelser, vilket vi ville ta reda på (Ejlertsson 2005:112). I en kvantitativ metod används enkäter istället för intervjuer vilket kan innebära att det sker en del bortfall i studien om inte alla frågor besvaras. Det finns inte heller någon möjlighet att ställa några följdfrågor eller andra kompletterande frågor (ibid:12). Vårt mål med intervjuerna var att kunna tolka den upplevelse av makt som vi tror infinner sig i de riktlinjer en skolkurator måste förhålla sig till, och hur de i så fall påverkar den psykiska hälsan.

De fördelar vi ser med att använda sig av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer är att det går att samla in språkbruk, emotioner samt kroppsuttryck. Detta är något som förenklar tolkningsprocessen av materialet. Det går även att fördjupa sig i de frågor som man finner extra intressanta för att besvara sin frågeställning. Vi ser också att det finns möjligheter till att kunna belysa något ur empirin som sticker ut ur mängden. Intervjuer kan ge en stor bredd och är till fördel inte särskilt tidskrävande (Ahrne & Svensson 2011:57). De möten som bokas med informanterna kan med fördel arrangeras utifrån informantens omständigheter vilket kan göra att hen känner sig mer bekväm med situationen (ibid:45). Vi ser att nackdelen med intervjuer som metod kan vara att de ger en begränsad bild av fenomenet som ska undersökas. Vi kan inte vara säkra på att det är sanningen som kommer fram vid en intervju. Materialet kanske inte är pålitligt och det kan vara lätt att feltolka det. Det är inte heller säkert att vi menar det som informanten menar (ibid:56).

4.4 Urval

Det var avgörande för oss att utgå från vår forskningsfråga då vi skulle utse lämpliga informanter till vår studie eftersom resultatet annars skulle bli oanvändbart (ibid:42). Det urval vi gjorde kallas för strategiskt urval och innebär att välja ut informanter som besitter en kunskap som kan ge ett så informationsrikt material som möjligt för att besvara frågeställningen (ibid:62). Vi kom fram till att det endast var relevant att intervjua skolkuratorer eftersom det var deras upplevelser vi ville ta del av. Nästa steg blev att hitta våra informanter och då valde vi att avgränsa vårt urval till nordvästra Skåne. Detta eftersom det skulle kunna visas en möjlig generaliserbarhet om informanternas upplevelser var lika.

Vid en generaliserbarhet skulle vi då kunna säga att en liten del av Skåne täcker vår studie. Skulle vi valt ett större område att göra vår studie på hade det krävt fler informanter vilket inte var aktuellt för oss på grund av storleken på studien. Vi hade åtta informanter, varav sex kvinnor och två män. De var mellan 30 och 65 år gamla.

4.5 Tillvägagångssätt

När vi beslutat i vilket område skolkuratorerna skulle väljas från besökte vi fyra nordvästskånska kommuners hemsidor för att finna våra informanters mejladresser. Vi ville själva ta kontakt med skolkuratorerna och inte gå genom skolrektorerna för att få deras kontaktuppgifter. Detta för att rektorerna inte skulle kunna välja ut för dem lämpliga kuratorer som de tror inte säger något negativt om organisationen. Vi gjorde även valet att inte ringa till informanterna och fråga om de ville delta i vår studie eftersom vi ansåg att de då inte hade tid att sätta sig in i situationen och innebörden ordentligt och därför skulle kunna bli stressade att ge ett snabbt svar. Våra tankar gick till att de då kunde svara nej. Det fanns även en problematik som vi såg genom ett telefonsamtal och det var att skolkuratorerna kanske inte hade tid att prata med oss samt att de kunde ha svårt att på så kort tid se vilka tider som skulle kunna passa till en intervju. Vi valde att endast skicka mejl (se bilaga 1) till skolkuratorer som är kommunalt anställda eftersom vi trodde att de arbetar efter liknande eller samma riktlinjer. Det är också enklare att kunna generalisera om utgångspunkten är densamma. Det relevanta för vår studie låg inte i att undersöka olika skolor utan fokus låg på skolkuratorer. Inte heller en jämförelse av kön låg i vårt intresse då vi inte trodde att det var avgörande faktorer för skolkuratorers psykiska hälsa på arbetet i relation till resurser och behov av stöd. Det var 29 stycken informanter som fick informationsmejl där vi beskrev vårt syfte med studien samt att intervjuerna skulle ta mellan 30 – 50 minuter. Det var trögstartat med svar från våra informanter då bara ett fåtal svarade. Vi skickade därför ut ett påminnelsemejl om att vi fortfarande var intresserade av att göra intervjuer med skolkuratorerna. Detta påminnelsemejl fick en god respons då vi från ett par stycken plötsligt var uppe i åtta informanter som var intresserade av att delta i vår studie. Vi valde att dela upp intervjuerna mellan oss för att inte vara dubbelt så många än den informant som blev intervjuad. Detta för att vi ansåg det vara viktigt att informanterna inte skulle känna sig underlägsna eller obekväma på något vis. Vidare fick de information om att det endast var vi som forskarpar som skulle ta del av deras personliga uppgifter som namn och vilken eller vilka skolor de arbetar på. Tre av informanterna som tackade ja svarade med att de hade ett fåtal tider kvar och trots att vi

informerat om längden på intervjuerna frågade de åter om hur lång tid det skulle ta att bli intervjuad då de hade mycket att göra i deras arbeten.

Sju av intervjuerna utfördes på skolkuratorernas respektive arbetsplats. Detta då det var viktigt att välja en passande plats eftersom den kan påverka resultatet (Ahrne & Svensson 2011:45). Det låg till stor vikt att våra informanter skulle känna sig bekväma när vi intervjuade dem för att få kunskap som skulle kunna möjliggöra vår tolkning av resultatet och därmed kunna besvara vår frågeställning. På arbetet känner de sig mer hemmastadda än på en för dem okänd plats. Den åttonde informanten fick förhinder att bli intervjuad på sin arbetsplats och föreslog därför själv att bli telefonintervjuad. Den nackdel vi såg med att utföra intervjuerna på informanternas arbetsplatser var att de kanske skulle kunna känna sig stressade eftersom flera av dem hade mycket arbete att utföra. Intervjuerna tog mellan 30 minuter och en och en halv timme att genomföra. Samtliga intervjuer spelades in efter att vi fått deras tillåtelse att göra det. Det var viktigt att inleda samtalet med syftet till intervjun samtidigt som vi bad om tillåtelse att spela in den. Vi valde även att föra anteckningar eftersom det är viktigt att notera detaljer såsom kroppsspråk eller följdfrågor. Men även för att anteckna delar av svaren som en säkerhet ifall något skulle gå fel med inspelningen. Inspelningarna fungerade som ett hjälpmedel att tolka vårt insamlade material. Dels för att vi hade intervjuerna ord för ord och dels för att vi hörde vilket tonläge de hade när de pratade. Vi upplever att vi skulle ha skickat ut mejl till två större kommuner direkt för att spara tid och nå ut till så många som möjligt på kort tid. Nu blev det så att vi fick skicka ut mejl till flera olika kommuner allteftersom vi märkte att vi inte fick svar från våra informanter.

4.6 Metodinstrument

Metodinstrument menas med vilken metod man använt för att samla in sitt empiriska material. Vårt metodinstrument bestod av en intervjuguide (se bilaga 2) vilken gav stöd och vägledning i strävan efter empiriskt material. För att skapa vår intervjuguide tog vi hjälp av de teorier vi tillämpat för att studien inte skulle bli för bred samt för att hålla oss till syftet. Teorierna fungerade som en guide att tolka och finna de relevanta frågorna för vår studie. Genom att använda sig av en intervjuguide ställs samma frågor till samtliga informanter (Denscombe, 2009:234f). På så vis kunde vi få svar på det vi sökte efter. De semistrukturerade frågorna vi hade i intervjuguiden hjälpte oss att vara öppna och flexibla, vilket innebar fler fria tankar från informanterna. Samtliga frågor tillhörde teman som var centrala för vår studie för att inte frångå vårt syfte. Frågorna berörde teman som bakgrund, kompetens, arbetsmiljö, etiska

förhållningssätt, resurser, stöd och psykisk hälsa. Eftersom vi utgick från vår fråga, hur berättar skolkuratorerna att de påverkas av den psykiska hälsan kopplad till deras arbete samt vilka resurser finns tillgängliga vid behov av stöd, anser vi att våra teman är relevanta. Frågorna i bakgrunds- och kompetenstemat berör skolkuratorns erfarenhet av yrket och konstruerades för att kunna se samband mellan andra temans svar. Arbetsmiljön berör frågor som kan kopplas till arbetssituationen och hur de påverkas av den och konstruerades för att besvara vilka förväntningar som finns. Frågorna kunde ge en uppfattning om hur arbetsmiljön ser ut och hur de upplever den. Etiska förhållningssätt berör frågor om tystnadsplikt vilket alla skolkuratorer måste förhålla sig till och följa och kunde besvara vilka riktlinjer som finns. Temat stöd konstruerades även för att kunna se vilka förväntningar av stöd det finns hos skolkuratorerna. Den psykiska påverkan är ett tema som formades för att kunna besvara hur den psykiska hälsan påverkas av skolkuratorernas arbete.

4.7 Analysmetod

Efter att vi spelat in våra intervjuer transkriberade vi dem för att sedan plocka ut relevant material som vi såg kunde besvara vår frågeställning. Att transkribera innebär att skriva ut hela intervjun i text, ord för ord precis det som sägs (Ahrne & Svensson 2011:54). När vi transkriberade vårt material märkte vi redan då att vi kunde börja tolka och analysera vår frågeställning och bearbeta materialet i vårt huvud. När transkriberingarna var klara sammanfattade vi varje intervju där vi valde ut det mest relevanta våra informanter pratat om. Vi gick systematiskt igenom vårt material för att finna lämpliga kategorier att dela in det i. Kategoriseringen bestod av tre delar vilka var riktlinjer, förväntningar samt psykiska påverkan. Kategoriseringen konstruerades för att kunna besvara vår frågeställning och våra underfrågor. Varje kategori fick en egen färgkod vilket gjorde det lättare att förstå och tolka innehållet. Denna typ av analysmetod kallas marginalmetod (Aspers 2001:185).

4.8 Etiska reflektioner

Det ligger till stor vikt att förhålla sig etiskt när man ska intervjuva någon. Vi hade ett ansvar där vi bedömde hur vi skulle uppträda inför våra informanter och diskuterade med följande frågor i åtanke, hur vi bör göra och hur vi inte bör göra. Det finns flera etiska saker man bör ha i åtanke vid kvalitativa studier. De är att hantera information om informanterna konfidentiellt, inte orsaka informanterna någon smärta eller plåga, få ett samtycke av informanterna och att de när som helst kan dra sig ur studien (Denscombe 2004:216). Det var

viktigt att hantera samtliga informanternas information, både om dem och deras arbete konfidentiellt. I annat fall skulle det innebära att förtroendet skulle brytas. Våra informanter fick fiktiva namn i vår uppsats och deras arbetsplats har inte nämnts vid namn och inte heller orten/staden de arbetar i. Vi informerade även om att det var frivilligt att ställa upp och att de när som helst under studiens gång kunde avbryta sitt deltagande. För att vara helt säkra på informanternas anonymitet spelade vi inte upp våra transkriberingar för någon annan än oss själva. Detta meddelade vi för våra informanter för att skapa trygghet i deltagandet. Vi presenterade oss själva som ansvariga över forskningsstudien och var alltså då forskningsombudsmän. Vidare hade vi i åtanke att våra intervjufrågor inte skulle vara skadliga för informanterna. En viktig reflektion vi hade var att det kunde vara känsligt att prata om något som rör den psykiska hälsan, men vi anser att våra frågor inte var så direkta och styrda att de kunde frammana en känsla av obehag.

4.9 Reliabilitet och validitet

I sociologiska studier är det viktigt att ta ställning till den egna undersökningens validitet, vilket menas med att se om man mäter det syftet är att mäta (Barmark & Djurfeldt 2015:51). Enligt det resultat vi fått av vårt empiriska insamlande med hjälp av intervjuguide, kategorisering av material och teoretiska utgångspunkter kunde vi konstatera att vi fått in svar som kunde besvara vår frågeställning. Därmed ser vi att vår studie har mätt det vi velat och har därför en hög validitet. Vi ville även se hur tillförlitlig vår studie var genom att mäta dess reliabilitet där trovärdigheten ifrågasattes. Reliabilitet innebär det sättet man mäter något. Hur tillförlitligt mätsättet är, där svaret vid ett senare tillfälle ska bli detsamma som första gången frågan ställdes (ibid:52). Då vårt syfte var att undersöka skolkuratorers egna upplevelser och det var just denna yrkeskategori som blev våra informanter ser vi att vårt mät sätt är tillförlitligt. Vi kan alltså utifrån vårt urval göra en generalisering av vår studie. Men eftersom vi endast intervjuade åtta informanter ser vi att det inte går att göra en generalisering utifrån skolkuratorers upplevelser i nordvästra Skåne och tillförlitligheten i resultatet blir utifrån det låg. Då det i resultatet har visat sig att yrkeserfarenheten hos skolkuratorer spelar roll ser vi att svaren kan variera bland skolkuratorer utifrån längden i yrkesrollen. Därför blir det utifrån detta svårt att göra en generalisering då skolkuratorerna med stor sannolikhet inte svarar likadant efter några år inom yrket.

5. Resultat

I detta kapitel presenteras den empiri vi har samlat in via intervjuer med åtta skolkuratorer från tre olika kommuner i nordvästra Skåne. Först görs en kort presentation av samtliga informanter som alla har fiktiva namn för att inte kunna spåras, även annan information som kan tänkas gå att spåra har plockats bort för att skydda informanternas anonymitet. Kaptlet är vidare indelat i tre teman. Tema ett är *organisationens riktlinjer* som berör hur informanterna arbetar och vilka resurser samt stöd som de upplever finns att tillgå. Det andra temat är *förväntningar på skolkuratorn* som handlar om vad skolkuratorerna upplever att andra förväntar sig av dem i deras arbete. Sista temat är *elevsamtal och den psykosociala påverkan* och handlar om informanternas egna psykiska hälsa och om hur de påverkas av sitt arbete och elevsamtalen. Resultatet används sen för att analyseras i nästa kapitel och är även där indelat utifrån tre teman.

5.1 Presentation av informanterna

Eva är 60 år och arbetar på heltid på en gymnasieskola sedan cirka sju år tillbaka.

Annelie är 50 år och arbetar även hon på heltid på en gymnasieskola sedan 20 år tillbaka.

Erik är 60+ och arbetar på heltid, han är verksam som ordinarie skolkurator på en gymnasieskola men är även fältkurator vid behov på andra gymnasieskolor i kommunen. Erik har varit verksam på skolan i många år.

Birgitta är 55+ och arbetar sedan sju år tillbaka på en gymnasieskola på heltid.

Daniella är 30+ och arbetar heltid på en gymnasieskola sedan två år tillbaka.

Karin är 50+ och är verksam skolkurator på två grundskolor inom samma kommun. Hon har arbetat där i cirka tio år och arbetar heltid.

Emelie är 45+ och arbetar på två grundskolor inom samma kommun. Emelies tjänst är på heltid och hon har arbetat där i cirka 12 år.

John är 40+ och är skolkurator på tre skolor inom samma kommun. Tjänsten är på heltid och John har arbetat där sedan cirka två år tillbaka.

Sex av informanterna har en socionomutbildning medan övriga har kandidatexamen i sociologi, psykologi, pedagogik eller social pedagogik.

5.2 Organisationens riktlinjer

5.2.1 Riktlinjer

Samtliga informanter har sin chef på Elevhälsan utom Erik som har rektorn som sin närmsta chef. Dock måste alla samarbeta och följa riktlinjer från den eller de rektorer som är verksamma på deras respektive skola. Flera av informanterna menar att de ibland kan vara svårt att rätta sig efter både rektorer och den egna chefen. Annelie förklarar att när hon går från den ena rektorn till den andra så kan det vara som att jobba med två olika planeter. Daniella beskriver att hon har ett närmare samarbete med rektorerna och att det är rektorerna som ger uppdragen i det arbete hon har även om det egentligen är rutin att arbetet ska gå via Elevhälsan.

Alla informanter beskriver att deras arbetsdag kan bestå av elevsamtal och möten. Mötena kan vara med elevhälsoteamet, krisgruppen, lärarna och pedagogerna, föräldrar till eleverna, arbetslag, skolledning och rektor(er). Det sker även elevkonferenser, behandlingsarbete, samverkansgrupper och lärarkonsultationer. De har även kontakt med externa parter såsom socialtjänsten och BUP. Emelie förklarar att det framförallt är enskilda individsamtal som hennes tid går till men förklarar samtidigt att det överlag inte finns en enda dag som är den andra lik vilket flera av våra informanter håller med om. Erik upplever att elevstamtalen har ökat och att han vissa dagar knappt kommer utanför rummet. Det är på gott och ont menar han då andra saker som han hade velat planera får ge vika för mer akuta behov. Vissa dagar drar han sig nästan för att ta ett varv ute på skolan för då frågar både lärare och elever efter tider hos honom och Erik menar att han måste få tid till att hinna med att ringa samtal och andra uppgifter. Samtidigt är det samtalen som han egentligen tycker bäst om. Karin förklarar att det är svårt att sätta gränser ibland eftersom vissa ärenden inte går att skjuta upp och då kanske varken fika eller lunch hinns med den dagen. Det kan alltså ske möten och kontakter med flera olika personer under en dag för samtliga skolkuratorer. Karin, Emelie och Annelie förklarar också att de ska jobba på både organisations-, grupp- och individnivå.

Riktlinjer och regler som skolkuratorerna främst nämner att de ska följa är skollagen, sekretesslagen, anmälningsskyldighet, socialtjänstlagen, offentlighetsprincipen och skolans policy. John förklarar att det finns riktlinjer om att de egentligen bara ska ha tre samtal per elev innan han hänvisar till någon annan instans ifall det skulle behövas. Han menar vidare att det ”bristfälliga samhällssystemet” är att det inte finns tillräckligt med resurser i samhället och att eleverna då fastnar hos honom för det finns inget annat.

“Jag har haft elever som jag har pratat regelbundet med under två års tid för att BUP inte vill ta dem, för att soc har lagt ner ärendet, för att föräldrarna inte är tillräckligt starka för att söka någon öppenvårdskontakt.” (John)

Annars tycker John att han får tydliga mandat från sin chef inom vilka riktlinjer han ska verka. Han beskriver att han kan trycka lite på ”yttergränserna” utifrån hur han tycker det är lämpligast utifrån sitt arbete att använda riktlinjerna.

Annelie tycker att skollagen är lite diffus då den säger att skolkuratoren ska arbeta hälsofrämjande och förebyggande och ha ett främjande perspektiv för att organisationen ska fungera. Hon menar att den inte säger direkt vad de ska göra för att arbeta på detta vis. Annelie tycker även att rektorns arbetsbeskrivning är luddig och stor. Annelie upplever att det fattas en del riktlinjer och stöd för vad som ibland ska göras vid olika situationer och att de kunde skärpas till och vara tydligare där de står vem som ska göra vad. Annars upplever Annelie att hon har stort handlingsutrymme trots regler och lagar och att de även kan fungera stöttande. Även Eva och Karin tycker att riktlinjerna kan fungera stöttande, att det finns något att luta sig mot och att de ger tillräckligt med handlingsutrymme. Emelie menar att det finns mycket riktlinjer om att de ska jobba hälsofrämjande och förebyggande men eftersom hon anser att det är för få skolkuratorer på skolan så blir det svårt att hinna med allt som ska göras och då hamnar fokus på åtgärdande arbete istället. Hon beskriver det som ”att om det brinner så känns det som vi behöver släcka den branden först”. Emelie skulle vilja jobba mer hälsofrämjande och förebyggande, även mer universellt på så sätt att inte enbart inrikta sig på de klasserna där det är problem utan gå in innan problemen uppstår. Sammanfattningsvis tycker de flesta att riktlinjerna ger tillräckligt med utrymme för att kunna utföra sitt arbete.

5.2.2 Tystnadsplikt

Alla informanter upplever att tystnadsplikten är viktig och som Eva uttryckte ”den sitter i ryggmärgen”. Emelie förklarar att det ibland kan vara en svår balansgång gällande när tystnadsplikten ska brytas för man vill behålla relationen till barnet, dock berättar hon alltid först för eleven om det är så att tystnadsplikten behöver brytas. John beskriver likt Emelie att det kan vara obekvämt ibland att behöva involvera andra personer. Erik tycker ibland att det på grund av tystnadsplikten är svårt att hitta vägar för att komma vidare. Flera av informanterna nämner även att de kan prata av sig med andra gällande ärenden som rör

tystnadsplikten så länge de aidentifierar de det gäller. Överlag ställer sig informanterna positiva till tystnadsplikten och upplever inte att den i någon större utsträckning begränsar dem.

5.2.3 Resurser

Alla utom Annelie nämner handledningen som en resurs de har att tillgå. Handledningen sker en gång i månaden och då träffas alla skolkuratorer i kommunen. Handledningen beskrivs som något positivt, till och med ”otroligt värdefull” av några, då skolkuratorerna får tillfälle att ventilerat och bolla tankar med varandra. Både Karin och Emelie framhäver att deras respektive handledare är otroligt bra och proffsig. Samtidigt poängterar Birgitta att handledningsträffen som varar i två timmar är lite knäppt med tid. Erik beskriver att på hans arbetsplats så finns det även ett bra team där alla jobbar gränsöverskridande och hjälps åt. Några nämner även chefen som en resurs de har att tillgå då de behöver prata eller få stöd.

Sex av åtta informanter upplever att det inte finns tillräckligt med resurser eller att det fattas någon form av resurs för att utföra deras arbete på ett så bra sätt som möjligt. Birgitta berättar att det alltid har varit så, att det inte finns tillräckligt med resurser och att hon alltid önskat mer än hon fått. Till exempel att eleverna ska få mindre undervisning eller att de ska finnas fler specialpedagoger, Birgitta menar att alla dessa faktorer påverkas skolkuratorns jobb eftersom hon förväntas ta itu med de problem som uppstår för eleven. Främst menar informanterna att det är tiden som inte räcker till. Daniella och Emelie menar att de skulle behövas fler kuratorsresurser för att hinna med allt arbete och samtidigt ta hand om sig själv. ”Tänk att få vara två kuratorer på den här skolan istället” uttrycker Emelie. Erik förklarar att han tillsammans med annan personal på skolan tycker att de är i behov av särskilda resurser.

“För vi ställs dels inför utmaningar...min kollega har jobbat länge också, men vi ställs inför utmaningar som vi inte har mött tidigare. Där vi kanske inte har kunskapen fullt ut och där vi exempelvis i vissa situationer...som kurator så ska man ju, vill man ju försöka skapa hopp även i mörka svarta situationer. Men nu hamnar vi då och då i lägen där vi ska försöka skapa hopp där det inte finns något hopp att skapa.” (Erik)

Erik menar att det främst efterfrågas resurser kring hur de ska hantera ensamkommande då de känner att de inte har tillräckligt med kunskap för hur detta ska hanteras.

5.2.4 Stöd

Alla informanterna nämner att de får stöd från handledningsmötet och framförallt från sina kollegor. Birgitta saknar dock stöd av mer handledning än vad hon har idag. Även om Birgitta tycker att hon får stöd av sin chef så tycker hon inte alltid att chefen kan hjälpa henne. Både Birgitta, Karin och Emelie vänder sig gärna till skolsköterskan då de har en god dialog mellan varandra och dessutom har sina rum intill varandra. John förklarar att han omöjligt kan ha lika nära kontakt med alla kollegor då de är väldigt många skolkuratorer i hans kommun, utan att där är några som han har närmare kontakt med än andra. Både John och Emelie förklarar att de ofta mailar sina kollegor eftersom de ofta sitter i möten är det svårt att ringa. De flesta känner också att de har stöd från sin chef och kan söka upp chefen vid behov av stöd även om de främst tycks vara kollegorna som informanterna vänder sig till. Daniella säger att hon främst vänder sig till chefen när hon är osäker på hur hon ska agera vid specifika svåra situationer. Hon förklarar vidare att ibland känner att hon hamnar i en sits mittemellan chefen och rektorn då de inte har samma intresse i vad skolkuratoren bör fokusera på just på den skolan. Erik tycker att han får mycket stöd av sitt team där han jobbar och av personalen i övrigt.

Emelie känner att hon gärna skulle vilja ha mer stöd av rektorerna och upplever att skolledningen ofta fokuserar på lärandeuppdraget och att Elevhälsan kan komma lite i skymundan. Hon menar att hur rektorn ser på sitt uppdrag är väldigt avgörande för hur kuratorn kan jobba. Både John och Erik förklarar att de skulle vilja ha mer hjälp från externa insatser såsom BUP och socialtjänsten. Båda menar att de skickar ärenden till olika instanser men att de ofta landar på deras bord igen utan att något egentligen har gjorts. John skulle vilja ha mer stöd från socialtjänsten när han orosanmäler och även mer stöd från pedagogerna på skolan.

5.3 Förväntningar på skolkuratoren

5.3.1 Förväntningar

Alla informanterna upplever att det finns en förväntan på dem när det gäller sitt arbete. Eva tycker att det är tur att hon har förväntningar på sig av andra annars hade det inte varit kul. Hon upplever att de största förväntningarna kommer från eleverna eftersom de går till skolkuratoren för att få hjälp. Birgitta känner att hon har förväntningar på sig från de hon möter i sitt arbete om de frågar efter hjälp och hon svarar ja. Dock svarar Birgitta inte alltid ja eftersom hon inte alltid anser att det är hon som ska hjälpa utan att det finns andra personer och insatser som är bättre lämpade. Annelie tycker att skolkuratorsyrket är svårt överlag då

det finns så många olika förväntningar från olika personer. Hon menar att det är lite diffust vad en skolkurator bör och ska göra. Vidare menar hon att det finns en förväntan av att skolkuratoren besitter en oerhörd kunskap om exempelvis gruppdynamik men att det kanske ibland ligger på lärarens bord att ”fixa” problemet. Emelie upplever förväntningar främst från lärarna och menar att hon på något magiskt vis ska förändra elevers beteenden.

“Väldigt många tror att jag har såna där du vet, antingen har jag gått en kurs där jag kan trola med knäna eller så har jag ett trollspö ”det här kan väl kuratorn fixa, bara prata lite med han så blir det nog bra.” (Emelie)

Tvärtemot upplever Daniella att skolan har en förståelse för att hon inte har en trollstav som gör att hon kan fixa alla situationer eleverna befinner sig i, men förväntningar på sig av att hon ska sköta sitt jobb och kunna hjälpa eleverna finns. John beskriver att han har väldigt höga förväntningar på sig över vad han ska hinna med eftersom han har tre skolor. Han förklarar att alla tycker ju att deras elever är prioriterade. John känner också förväntningar från föräldrarna att han ska reda i mycket och det är mycket som inte är skolrelaterat. Skolkuratoren ska ju som namnet antyder hantera sådant som har med skolan att göra förklarar han. Samtidigt förklarar han att om en elev mår dåligt hemma så visar det ju symptom i skolan och då är frågan vad som är skolrelaterat? John känner att mycket hamnar på hans bord. Erik känner också förväntningar från både elever och lärare och precis som Eva tycker han att det ska finnas förväntningar också.

5.3.2 Arbetsituationen och dess påverkan

Karin tycker att arbetsmiljön förändrats under sina tio år på samma tjänst på så sätt att det ständigt händer nya saker och att nyanlända är en sådan händelse. Hon förklarar också att förut hade hon heltidstjänst på enbart en skola men att hon nu har ytterligare en skola till. Dock är hon inte lika ofta på den andra skolan utan det är mer efter behov och hon har inte tillgång till något eget rum där. Emelie tycker inte att arbetsmiljön har förändrats märkbart utan att den ständigt går upp och ner. John tycker däremot att arbetsbelastningen har blivit betydligt högre under hans två år som han arbetat men antyder att det kan bero på att det tar ett tag att etablera sig som ny. Det tog ungefär ett halvår att etablera sig förklarar John och efter det så har önskemål från pedagoger, föräldrar och elever ökat lavinartat. John förklarar att han måste dela rum med en annan person och även om de försöker dela upp dagarna för tillgång till rummet så händer det att John måste ha sina samtal i ett grupprum vilket inte är

idealiskt. På en av de andra skolorna han är verksam på har han inte ens tillgång till något rum.

”Men det funkar. På min andra skola har jag inte ens ett rum inte en fast tillvaro där eleverna vet var jag är så de kan komma till mig, så ofta blir det missförstånd. Nån dag har jag varit tvungen att leta i 45 minuter efter någonstans att sitta och ha ett samtal liksom.” (John)

Eriks arbetsmiljö har förändrats mycket, för cirka 20 år sedan befann sig skolan i ett väldigt speciellt krisläge. Nu är läget helt annorlunda och jämfört med förr så är det ett paradiskt lugn. Erik fortsätter att förklara att skolan lite oväntat fick fler flyktingar till kommunen än väntat vilket han menar har förändrat arbetssituationen för många på skolan. Även Birgitta tycker att nyanlända påverkar arbetsmiljön då det blir många nya arbetsuppgifter. Hon tycker också att organisationen har förändrats. Daniella upplever att tack vare Elevhälsan och alla de skolkuratorer som ingår i den så finns det många att vända sig till vilket bidrar till en bättre arbetsmiljö. Eva tycker inte att arbetsmiljön har förändrats under sina sju år på skolan men upplever att det finns ett hårt arbetstryck inom yrket.

De flesta informanterna upplever att de på något sätt kan påverka sin egen arbetssituation. Detta på så sätt att kuratorerna upplever att arbetet är relativt fritt och det går att styra över sin egen tid. Samtidigt menar Daniella att det även kan vara en nackdel då det är lätt att vara tillgänglig och fylla i sin kalender med möten och samtalsträffar och boka in för mycket. Både Karin och Annelie upplever ett förtroende från rektorerna och Karin nämner även förtroende från chefen på Elevhälsan. Emelie menar att de beror på hur man klickar med andra och hur rektorn styr och framhäver framförallt att hon har ett jättebra samarbete med skolsköterskan. John förklarar att han faktiskt kan säga nej till förslag från rektorn ifall han inte tycker det är rätt insats eftersom det är ju han som ska genomföra jobbet och rektorn är inte heller hans chef.

“Men samtidigt behöver jag ett gott samarbete så där måste jag ju också avvärja liksom vad som är möjligt och vad som inte är möjligt. Men på mina skolor har jag lyckats bygga upp så bra att jag kan säga att liksom det här är det jag gör nu och såhär ser min arbetsbelastning ut och jag kan inte göra detta och jag kan inte göra detta men jag tycker vi ska fokusera på detta.” (John)

John menar att det beror mycket på vilken relation som byggts upp till skolledaren och att ett bra samarbete är viktigt.

5.4 Elevsamtal och den psykosociala påverkan

5.4.1 Hantering av elevmöten

Flera av informanterna beskriver att de förhåller sig till elevernas berättelser på olika sätt eftersom det beror på hur situationen ser ut, att de får vara flexibla. Daniella förklarar att hon får läsa av varje elev för att bemöta dem på rätt sätt. Hon tycker det kan vara svårt ibland att upprätthålla sin roll som skolkurator. Det gäller att hitta en balansgång som hon måste vara medveten om. Framförallt tycker hon det är svårt att arbeta med ensamkommande då de är i en svår situation men när det blir jobbigt menar hon att då får hon påminna sig själv om vad hennes roll och uppdrag är. Annelie förklarar att hon måste kunna anpassa sig själv och sitt arbetssätt för att lösa elevens problem. Eva säger däremot ”jag jobbar inte med problem jag jobbar med lösningar” och menar att hur man förhåller sig till eleven beror lite på hur man tänker på sitt jobb. Birgitta beskriver att hon använder olika delar av sig själv beroende på vad målet är. Några av informanterna menar att de måste vara professionella och att det har med erfarenhet att göra hur man reagerar på elevernas historier. Flera beskriver att när de var nya som skolkurator var de inte alls lika trygga i sitt arbete jämfört med nu när de varit med om en hel del. Emelie menar att det nog beror mycket på hur skolkuratoren personligen mår också och i vilket skick kuratorn kommer till arbetsplatsen när det gäller hur denne förhåller sig till elevernas berättelser.

5.4.2 Påverkan av elevernas berättelser

Samtliga informanter upplever att de i någon utsträckning påverkas av elevernas berättelser och påverkas psykiskt av sitt arbete som skolkurator. Karin menar att det är klart att hon blir berörd, hon är ju mänsklig. Daniella beskriver att hon påverkas av elevernas berättelser och från ett samtal kan hon gå glad därifrån medan i nästa samtal bli påverkad åt det andra hållet. Vissa berättelser kommer innanför skinnet på henne och påverkar henne negativt. Hon kan bli särskilt berörd av ensamkommandes situation. Till viss del menar Daniella att hon tar med sig jobbet hem mentalt i tankarna men att det blivit bättre med tiden. Numera är det endast under särskilda omständigheter som hon tar med sig jobbet hem. Vidare förklarar hon att hennes psykiska välmående också påverkas positivt när hon känner att polletten trillar ner hos eleverna och hon hjälpt till med något bra för eleverna. Även Eva håller med om att arbetet ger mycket positiv energi och tycker att det ger mycket att arbeta med ungdomar och är glad

över det. Några enstaka starka händelser har Eva tagit med sig hem men hennes familj får henne lätt på andra tankar. Hennes långa erfarenhet inom yrket har lärt henne att vara professionell och inte ta med sig problemen hem. Hon har aldrig påverkats av elevernas berättelser så att hon har mått dåligt av sitt jobb. Hade hon inte haft en familj så tror hon att hon hade haft mer tid att tänka och att det kanske hade varit svårare att hantera arbetssituationen. Eva tycker det är viktigt att ta makten över sitt arbetsliv och livet överhuvudtaget vilket hon även säger till eleverna.

“Fråga inte så mycket bestäm själv. Då kommer det till att bli bra för er. Det gället alla. Jag måste själv vara med i dessa bedömningar, annars dränker jag mig i vad alla andra tycker att jag ska göra. Det är inte alltid hur du har det utan hur du tar det. Hur man kan påverka.” (Eva)

Även Annelie känner sig hjälpt av familjen. Innan hon skaffade barn påverkades hennes psykiska hälsa negativt på grund av stress och jobbiga arbetsuppgifter. Idag är hon lugn och erfaren. Något annat som hjälper Annelie att påverkas positivt och må bra är hennes många och långa promenader och träning. Birgitta förklarar att det för tillfället är många elever som befinner sig i ett slags limbo vilket påverkar henne mycket. Hon upplever att arbetet påverkar henne så att hon blir tröttare när hon blir berörd. Dock känner hon sig tryggare i sin yrkesroll än förr och det hjälper henne hantera den psykiska hälsan. Det händer att hon tar med sig jobbet hem ibland men inte dagligen. Emelie kan tänka väldigt mycket på eleverna även på fritiden men menar att hon inte mår dåligt över det längre. När hon var yngre kunde hon vara både ledsen och förtvivlad och det åt nästan upp henne. Hon menar att med tiden finner man en balans men arbetsbelastningen kan göra att hon inte känner sig tillräcklig, att hon är stressad och tappar greppet över sin arbetssituation i stort. Både John och Erik berättar att de ibland har haft lite extra kontakt med en eller flera elever även utöver ordinarie skoltid genom att skicka sms eller ta emot något extra samtal från en elev då en viss oro över eleven har funnits. John beskriver också att om han är trött och behöver piggas upp så går han ut på skolan och snackar med dem runtomkring och det hjälper. Erik menar att om han tar med sig jobbet hem så är det främst för att läsa sina mail då han känner att han inte hinner med det på sin ordinarie arbetstid. Både John och Erik berättar att de har kollegor som är eller har varit sjukskrivna. John förklarar att de främst beror på den tunga arbetsbelastningen och känner igen sig i att det kan vara svårt att få ihop allting som ska göras men tycker inte annars att det är svårt för hans del att må bra på jobbet. Två av våra informanter har själva varit sjuka på

grund av arbetet, den ena i väldigt kort period och den andra har varit sjukskriven i två omgångar. Trots detta så trivs informanterna väldigt bra med sitt jobb och vill inte arbeta med någonting annat. Flera av informanterna är tydliga med att de verkligen tycker om sitt jobb.

5.5 Sammanfattning av resultatet

Då skolkuratorerna har riktlinjer att följa från både rektorer, ibland till och med flera rektorer, och Elevhälsan upplever några att det kan uppstå problematik på så sätt att det är önsknings från olika håll som ska upprätthållas. Alla informanterna kan trots allt planera sin egen arbetsdag relativt fritt vilket upplevs som positivt för de allra flesta. Här tänker vi att friheten och den positivitet den medför kan bero på att skolan inte har riktlinjer som låser dem allt för mycket vilket tidigare nämnts i organisationsteorin.Handledningen nämns som en resurs av samtliga utom en informant men alla beskriver den som något positivt där man får träffa sina kollegor och får chansen att prata av sig om exempelvis tuffa ärenden. Det är främst hos kollegorna som informanterna finner sitt stöd när de behöver det. Men flera av informanterna menar också att det beror på situationen om vem man väljer att vända sig till. Alla känner att de kan vända sig till sin närmsta chef om det behövs. Sex av åtta informanter nämner att de skulle behövas fler resurser. Framförallt är det tiden som inte räcker till för allt arbete som behöver utföras. Det önskas också hjälp med att hantera nya situationer som uppstår i samband med nykomna-och ensamkommande flyktingar. Här skulle det kanske behövas stramare riktlinjer för att uppnå önskad effekt för att skolkuratoren ska kunna utvecklas och stimuleras i sitt arbete vilket organisationsteorin nämner. Två informanter efterfrågar också ett bättre samarbete med externa insatser.

Resultatet visar att samtliga skolkuratorerna känner förväntningar på sig av andra i sitt arbete. Framförallt är det förväntningar från elever, lärare och föräldrar. Samtliga informanter påverkas även psykiskt av sitt arbete. Det kan vara både positivt och negativt. Vi tänker att om man klarar av att ytagera innebär det att man kan hantera den emotionella situationen man är i vilket är positivt. Men om man däremot djupagerar tänker vi att man inte klarar av att hantera det emotionella arbetet som krävs för situationen och därför kanske kan påverka den psykiska hälsan negativt. Alla informanter trivs med sitt yrke och några tycker att eleverna även bidrar till att ge dem energi. Hur man hanterar elevernas berättelser menar flera informanter hänger på yrkeserfarenhet och att de hanterar de mycket bättre nu jämfört med när de var nya. Det var lättare att må dåligt över elevernas berättelser som ny inom yrket. De flesta menar att nu är det främst speciella fall som man kan ta med sig hem i tankarna ibland

men att de kan hantera det på ett professionellt sätt. Vi tycker det verkar som att informanterna har kommit in i en mer tydlig yrkesroll efter att ha arbetat som kurator en tid. Detta kan tänkas bero på att de ännu inte hittat den rätta fasaden för att inta den rätta rollen som kurator.

6. Analys

I detta kapitel sker vår sociologiska analys av resultatet, som presenterades i tidigare kapitel. Vi har använt oss av teoretiska resonemang för att förstå det resultat som studien har genererat. Analysen utgår från att besvara vår huvudfråga *Hur berättar skolkuratorer att de påverkas av den psykiska hälsan kopplad till deras arbete samt vilka resurser finns tillgängliga vid behov av stöd?*

Vi har delat in kapitlet i tre huvudteman med underrubriker som vi anser är relevanta för att besvara vår frågeställning. Första temat handlar om skolkuratorernas upplevelse av arbetsmiljön och hur de påverkas. Det andra temat handlar om vilka förväntningar det finns från andra på rollen som skolkurator och det sista temat handlar om elevsamtal och den psykiska påverkan det har på skolkuratoren.

6.1 Organisationens riktlinjer

6.1.1 Riktlinjernas makt

Flera av informanterna säger att det krävs arbete inom organisations- individ- och gruppnivå. Det beslut som tas av chefer påverkar de olika arbetsgrupperna som finns i organisationen (Hatch 2002). Här ser vi att skolkuratorernas påverkan av de beslut som tas, inte bara påverkar dem som arbetsgrupp utan även på individnivå. Varje skolkurator som egen individ blir påverkad i hög grad då vi kan se att de har en hög press på sig där de sitter ensamma med sina arbetsuppgifter. Det är ingen annan än de själva som måste genomföra besluten i det situationella arbetet. Vi tänker att om det finns brist av resurser för att kunna upprätthålla arbetsuppgifterna så påverkas skolkuratorns psykiska hälsa negativt. Detta då de inte känner av ett stöd ovanifrån, vilket gör att det emotionella arbetet blir svårare att bearbeta då de kan uppleva sig ensamma. (Något till organisationsteorin-ingen stabilitet, saknas stöd, kan inte utvecklas.)

Astvik och Melin (2013) menar att det finns en risk att de förändringar som skett inom välfärdssektorn de senaste decennierna som till exempel rationalisering och decentralisering av ansvar innebär att socialsekreterarna själva får hantera problem som uppstår då resurserna inte matchar kvalitetsmål och professionella standarder. I vår studie tycks det finnas likheter

med socialsekreterarna. Ansvaret har ökat för flera skolkuratorer på så sätt att kuratorerna nu kan vara ansvariga för mer än en skola vilket leder till fler elever och fler rektorer att anpassa sig efter. I Astvik och Melins studie menar man att hög arbetsbelastningen tycks tvinga socialsekreterarna till strategier som går emot deras bedömningar av god kvalitet och deras professionella anspråk. Även skolkuratorerna upplever en hög arbetsbelastning. Flera skolkuratorer hinner inte jobba lika mycket med planering och förebyggande arbete som de skulle vilja då det är för stressigt att hinna med. Akuta ärenden går före andra uppgifter trots att kuratorn är medveten om att förebyggande arbete är viktigt och kan göra en skillnad för eleverna. Det kan därför tänkas att det förebyggande arbetet för skolelever kan se väldigt olika ut. Om skolkuratorns tid mest går till elevsamtal och dessa dessutom ökar känns just det förebyggande arbetet viktigare än någonsin men detta får ge vika för redan befintliga akuta ärenden.

Lapan's et al. (2014) studie visar att rådgivningen som skolkuratorerna ger har potential till att arbeta förebyggande vad gäller exempelvis arbetslöshet genom att förse unga med en personlig relation som leder till ett främjande arbete. Förhoppningsvis blir de elever som söker sig till skolkuratorn hjälpta och de som ofta besöker skolkuratorn kan tänkas utveckla en mer nära relation. Ofta är det ju just de elever som är i störst behov av att prata med en skolkurator som gör det, men om skolkuratorerna inte hinner med att jobba förebyggande överlag med alla elever kan det tänkas att fler kommer att uppsöka kuratorstöd i framtiden jämfört med om det förebyggande arbetet hade hunnits med. Att inte hinna med uppgifter som egentligen ingår i sitt arbete tänker vi kan leda till stress för skolkuratorn, speciellt när man vet om att förebyggande arbete kan göra skillnad för eleverna.

6.1.2 Stöd

Vi ser att det brister i organisationen då det finns ett för hårt arbetstryck för skolkuratorerna. Som organisationsteorin nämner kan därför prestationsnivån minska (Hatch 2002). Men vi motsäger oss denna tes då vi ser att våra informanter snarare har ökat sin prestationsnivå för att hinna med alla elevsamtal och övriga arbetsuppgifter. Detta kan, vilket även inträffat någon informant leda till en form av utbrändhet och psykisk ohälsa.

Hatch (2002) menar att förändringar inom en organisation kan skapa ett samspel mellan chef och personal. Vi kan se att förändringen för skolkuratorerna har skapat ett samspel mellan chefen som är beslutsfattare och skolkuratorerna. Vi ser att detta har skapat en upplevelse av

stöd inom organisationen. Här ser vi inte bara stöd från cheferna utan även från övriga organisationsmedlemmar. Vi menar att den förändring som skett i organisationen med det stöd det ger, kan vara orsaken till att prestationsnivån ökat istället för att minskat. Trots det stöd som upplevs ser vi inte att den psykiska ohälsan inte kan uppkomma. Detta då det inte finns någon stabilitet mellan det höga arbetsklimatet och stöd. Stödet bidrar till en god hälsa genom social sammanhållning medan ett högt arbetsklimat kan skapa psykisk ohälsa.

I Reuterswärd och Lagerströms studie förklarar informanterna att om stöd i form av ett nätverk av andra professioner i nära samarbete med eleverna kan skapa en förståelse för ohälsa och vad som kan göras för att främja hälsan, att stöd är viktigt. Hoschild (2012) menar att arbetaren måste kunna plocka fram rätt känslomässiga emotioner för att kunna leverera det som beställts av sin chef. Vi ser att det saknas ett samspel mellan kuratorerna och rektorerna och att det inte finns tillräckligt med engagemang och stöd från rektorn. Detta kan försvåra utförandet av de beslut som tas av rektorn. Vi tänker att skolkuratorns emotionella arbete sätts på prov på grund av det bristfälliga stödet. Här handlar det inte om att skolkuratoren måste lyssna på elevernas berättelser utan hen blir påverkad av att känna sig mer ensam och kanske lite övergiven av rektorn. Hoschild (2012) menar att det finns en problematik mellan stöd från chefen och det känslöarbete som krävs vid kontakt med kunderna. Vi ser att det kan bli svårare att visa de rätta känsloreglerna vid möten med eleverna då det inte enbart är eleverna som kan påverka skolkuratorns psykiska hälsa.

Vi ser att det kan vara mycket viktigt att få stöd av de externa insatserna då det handlar om att eleverna har sådana problem som gör att det inte räcker att gå till skolkuratoren. Det kan betyda att våra informanter kan befinna sig i en situation där bristen på stöd orsakar att det blir svårt att arbeta med sina emotioner. Vi tänker här att ju mindre stöd från de kuratorerna orosanmäler till kan leda till ett djupagerande hos skolkuratoren där hen kämpar med sina emotioner för att inte visa dem. Dessa djupa emotioner är svåra att skaka av sig och kan påverka skolkuratoren på så vis att hen kan riskera att inte skilja på privatliv och arbetsliv och tar med sig sitt arbete hem. Det blir då en mycket stressfull situation som kan leda till att det inte går att arbeta under dessa omständigheter (Hoschild 2012).

6.2 Förväntningar

6.2.1 Anpassning av roll

I Reuterswärd och Lagerströms (2009) studie pekar resultatet på att i en organisation där behovet av hälsofrämjande arbete förstås och där det finns stöd och kunskap kan det

hälsofrämjande arbetet genomförs såväl på individ- som generell nivå. Alla våra informanter upplever att de har förväntningar på sig, främst från elever, lärare och föräldrar. Kanske är det så att kunskapen om vad en skolkurators uppgifter är inte är så tydliga för alla eller att man har olika syn på saken. Kan detta vara en orsak till den höga arbetsbelastningen som många av skolkuratorerna upplever? Att en eventuell kunskapsbrist om skolkuratorns ansvarsområden leder till ärenden som inte i första hand borde hamna hos skolkuratoren.

Då samtliga informanter upplever någon form av förväntningar av personer de träffar i arbetet ser vi att skolkuratorerna har press på sig att utföra under. Vi menar att skolkuratorerna påverkas av de resurser som finns tillgängliga för att försöka upprätthålla de förväntningar som finns. Här kan vi koppla Goffmans rolltagande till förväntningar då det krävs flera olika roller för skolkuratoren att inta i de olika arbetssituationerna. På grund av förväntningarna är det ett måste att skolkuratoren visar den kunskap som krävs för att efterfölja dem. Det gäller här att skolkuratorerna går in i de rätta rollerna med försiktighet. De får inte ryckas med så pass att de mister kontrollen över syftet. Goffman (2014) menar att det krävs en dramaturgisk disciplin och en känslomässig distans för att bibehålla kontroll över sin roll. Då kan deras självförtroende svikta och känslan av meningsfullhet med arbetet kan försvinna.

6.2.2 Handlingsutrymme och kunskap

Flera av våra informanter menar att det ibland kan vara svårt att rätta sig efter både rektorernas och den egna chefens förväntningar och att rektorns intresse för Elevhälsan kan se olika ut från skola till skola. Reuterswärd och Lagerströms (2009) studie visade att skolhälsovården kunde se olika ut mellan kommunerna vilket också hade en inverkan på hur de arbetade. Om rektorernas engagemang för Elevhälsan där skolkuratorerna ingår ser olika ut påverkar detta såklart skolkuratorns förutsättningar för att utföra sitt jobb. Samtliga informanter måste försöka uppfylla förväntningarna från sina chefer. Våra informanter ingår alltså i Elevhälsan och har förväntningar därifrån, samtidigt som de måste förhålla sig till förväntningarna från skolornas rektorer.

Här reflekterar vi över att det kan uppstå förvirring eftersom informanterna måste förhålla sig till flera personer som bestämmer över dem. Det kan bli svårt att göra ett rolltagande om riktlinjerna som ska följas säger olika saker och det är då förvirring uppstår (Goffman 2014). Vi undrar hur skolkuratorerna ska kunna ta ett beslut om vilken roll de ska inta när de måste förhålla sig till riktlinjer från flera håll. En informant upplever att en del riktlinjer inte är tydliga och det är då svårt att veta hur man ska handla i olika situationer. Det blir då svårt för

informanten att veta vilken roll som är lämplig att inta. Vi ser även att det kan skapas en osäkerhet där en skolkurator kan känna sig otillräcklig i sitt arbete eftersom hen inte är säker på att arbetet utförs korrekt. Arbetet kan då mista sin betydelsefullhet för skolkuratoren. Om detta inträffar kan vi se att det i detta fall saknas någon form av stöd i riktlinjen och därför kan prestationsnivån minska. Även Hatch (2002) menar att avsaknad av stöd i riktlinjerna kan minska prestationsnivån.

Isakssons (2014) studie visar att skolkuratorerna är organisationsbundna och att handlingsutrymmet är beroende av om kuratorerna upplever sig ha låg eller hög legitimitet. Då det visat sig att skolkuratorerna får en hög legitimitet genom att de till stor del styr sitt eget arbete menar vi att det också borde vara lättare att uppnå de förväntningar som finns. Vidare blir det lättare att uppnå en expressiv kontroll (Goffman 2014). Detta ser vi eftersom handlingsutrymmet inte låser skolkuratoren utan snarare vidgar möjligheterna att inta den rätta rollen. Vi ser alltså likheter med studien som visar att skolkuratorerna upplever en större handlingsfrihet, tack vare en hög legitimitet.

Goffman (2014) menar att det är nödvändigt att besitta rätt egenskaper till den rätta rollen som ska intas. Flera av våra informanter beskriver att de måste upprätthålla en specifik roll till varje elev de möter. Här ser vi hur skolkuratorerna förväntas besitta kunskap som ska förmedlas genom rätt roller. Om erfarenheten inte är lång kan denna kunskap saknas. Vi kan se att detta kan påverka en skolkurator så att de tappar kontrollen och mister syftet med sin roll som kurator. Kanske saknas även kunskapen om att kunna upprätthålla en känslomässig distans. Detta ser vi kan leda till att skolkuratoren upplever sig själv misslyckad och svärta ner sig själv. Vi menar snarare att det finns en större risk att svärta ner sig om skolkuratoren känner svårigheter med att inta rätt roller för att uppleva sig som behjälplig för eleverna.

De flesta av våra informanter upplever att yrkeslängden påverkar rolltagandet och det emotionella arbetet. Vid kort yrkeserfarenhet är det emotionella arbetet högt medan rolltagandet är lågt. Vid lång yrkeserfarenhet är det emotionella arbetet lägre medan rolltagandet är högre. Kanske är de beroende av varandra och har ett samspel. Emotionerna kanske är en del av rollen och ju bättre skolkuratorerna är på att arbeta med sina emotioner desto bättre blir de på att agera olika roller.

6.3 Psykosocial påverkan

6.3.1 Elevsamtal

Elevsamtalen har ökat alltmer och här ser vi att det ibland fordras att inta olika roller under arbetspassen samtidigt som skolkuratoren måste möta fler problem som eleverna har. Detta påverkar det emotionella arbetet då det krävs mycket fler olika situationer att förhålla sig till (Hoschild 2012) i arbetet vilket vi ser att skolkuratoren måste finna sig i. Vi ser att det blir lätt att informanterna djupagerar på grund av det ökade arbetstrycket vilket skulle kunna leda till svårigheter med att skilja på privatlivet och arbetslivet vilket i sin tur kan leda till utbrändhet. En informant säger att han drar sig för att gå runt på skolan under dagarna eftersom det kan leda till fler elevsamtal i den redan fulla kalendern. Det saknas resurs i form av tid för att kunna boka in fler elevsamtal. Vi ser att det kan leda till psykisk ohälsa om informanten tar på sig för mycket arbete om det finns brist av tid. Eftersom det är chefens skyldighet att se till personalens bästa (Hatch 2002) ser vi att det krävs omprioriteringar för informanternas psykiska hälsas skull.

Goffman (2014) menar att den expressiva kontrollen är avgörande för resultatet i mötet med andra. För de informanter som upplever tystnadsplikten som obekvämt då det finns risker med att skada relationen med eleverna, i synnerhet om eleven ifråga redan är skeptisk till skolkuratoren, är det viktigt att skolkuratoren intar den rätta rollen. Vi ser att informanternas självförtroende kan brista om en relation förloras med en elev. Tillvaron i arbetet kan uppfattas som icke meningsfullt och vi tror att om detta upprepas gång på gång kan leda till psykisk ohälsa såsom depression och ångest över att inte kunna upprätthålla sin roll som skolkurator genom att bibehålla relationer för att hjälpa eleverna.

Många av informanterna upplever att elevernas berättelser har en psykisk påverkan vilket kan medföra att de tar jobbet med sig hem. Vi kan här se att det är lätt att mista kontrollen över det emotionella arbetet och att det därför inte längre går att skilja på arbetslivet och privatlivet (Hoschild 2012). Här menar vi att erfarenheten gör att kunskapen om hur det emotionella arbetet hålls på en stabil nivå ökar. Det blir då lättare att göra rätt rolltagande. Vi kan även se att det görs ett ytagerande om det emotionella arbetet hålls stabilt och inte påfrestar den psykiska hälsan som ett djupagerande gör.

6.3.2 Arbetsituationen

Flera av våra informanter nämner att de tycker det är svårt eller påverkas extra mycket av

nyanlända eller ensamkommandes situation. Detta är en ny situation för skolkuratorerna såväl som för samhället i stort. Här blir det tydligt att vad som sker i samhället även påverkar skolkuratorerna såväl personligen som yrkesmässigt. Vi tänker att det kan bli svårt för kuratorerna att veta vilken roll de ska uppvisa i nya svåra situationer som de inte tidigare ställts inför och att det emotionella arbetet därför kan bli svårare att hantera. Vi ser även en problematik med att kunna arbeta efter de rätta känsloreglerna, att det kan bli svårt att styra sig efter. Biron et. al (2016) påpekar i sin studie att den psykiska hälsan påverkas av faktorer utöver den enskildes faktorer såsom till exempel av samhället. I det här fallet tycks detta stämma bra.

Trots att våra informanter upplever en hård arbetsbelastning och emotionellt svåra arbetssituationer är flera informanter tydliga med att de tycker om sitt arbete. Här kan vi se att stödet från organisationen, främst från kollegor är tillräckligt. Det gör att de ser arbetet som något positivt med en förmåga som kräver ett agerande. Här menar Hoschild att det finns en risk att det emotionella arbetet inte känns givande då det krävs agerande i form av illusioner. Vi motsäger oss denna teori då vi ser att våra informanter trivs med sitt arbete trots det rolltagande som de måste göra.

Hoschild (2012) menar att det ligger till stor vikt att visa passande emotioner för varje enskilt tillfälle. Våra informanter upplever att de har en arbetsplats där de själva får styra stora delar av den. Det innebär att varje enskild skolkurator själv kan styra när hen ska föra ett elevsamtal med det rolltagande som ingår. Vi ser detta som en fördel om det visar sig att informanterna har just för stunden en hård process med eget arbete med sina emotioner. Det kan vara så att de precis har haft ett jobbigt elevsamtal och de kan då märka att det är svårt att styra sina emotioner. Vi anser därför att det ligger till fördel att kunna styra sitt arbete för att inte påverka nästa elev felaktigt med emotioner som inte passar för situationen. Då kanske inte informanterna uppfattas som trovärdiga (Goffman 2014). Vidare kanske inte skolkuratoren kan uppleva sitt arbete och sig själv som något givande och meningsfullt. Det är alltså viktigt att inte vara för styrd i sitt arbete. Vi kan även se att informanterna kan bibehålla ett ytagerande som inte går ut över den psykiska hälsan på samma sätt som ett djupagerande gör.

Flera av våra informanter förklarar att de får ett väldigt bra stöd från handledningen där de träffar sina kollegor. Vi tänker att vid dessa tillfällen har skolkuratoren möjlighet att släppa den roll som annars upprätthålls i sin arbetsmiljö på skolan då de kan prata av sig och få stöd av

andra som befinner sig i liknande situationer. Här får de säkerligen en annan förståelse för deras yrke än vad andra professioner som de samarbetar med på skolan har. Vi tänker oss att det är vid dessa tillfällen som organisationen tillåter informanterna att gå ur sin roll som skolkurator för att istället betrakta den utifrån och diskutera hur den upplevs. Det är även här som de kan visa sina äkta emotionella känslor och inte behöver upprätthålla en disciplinär kontroll. Detta innebär att de inte behöver låta sig styras över de känsloregler som annars måste tas i beakt (Hoschild 2012). Samtidigt kan det kanske vara en utmaning att "hålla inne" med vissa känslor fram till handledningstillfället då det inte är så lätt att få ventilerat sina känslor enbart via mail till kollegorna. Det kan därför tänkas att skolkuratoren håller inne med känslor som hen skulle må bäst av att få prata av sig om tidigare än nästa handledningstillfälle. Vi kan därför se att det finns en risk för att skolkuratoren inte får tillräckligt med utrymme att få diskutera det som hen skulle önska vilket medför att hen får fortsätta att hålla inne med tankar och känslor.

7. Slutsats

Vår huvudfråga för den här studien är: Hur berättar skolkuratorer att de påverkas av den psykiska hälsan kopplad till deras arbete samt vilka resurser finns tillgängliga vid behov av stöd? I vår studie ville vi få en djupare förståelse för hur skolkuratorer själva upplever att de påverkas psykiskt av sitt arbete. Detta har vi undersökt genom åtta semistrukturerade intervjuer med skolkuratorer från nordvästra Skåne. Teorier och begrepp som vi använt oss av för att tolka vår empiri är organisationsteorin, rolltagande samt emotionellt arbete. Vi har sedan utgått utifrån tre teman organisationens riktlinjer, förväntningar på skolkuratoren samt elevsamtal och den psykosociala påverkan.

När det gäller organisationens riktlinjer upplever informanterna att de styrs av riktlinjer både från Elevhälsan och rektorer vilket ibland upplevs som problematiskt. Vi tror att riktlinjer från olika håll kan leda till förvirring och medföra svårigheter med att göra ett rolltagande då de måste anpassa sig från två olika håll. Detta tänker vi kan leda till en osäkerhet för skolkuratoren då hen kan känna sig otillräcklig om hen inte är säker på om arbetet utförts på rätt sätt. Samtliga informanter känner att de får bra stöd från kollegorna och handledningen men några påpekar att de skulle vilja ha mer stöd från rektorer och externa insatser. Vi tolkar det som att det ibland fattas ett samspel och tillräckligt med stöd och engagemang från andra professioner. Därför tror vi att skolkuratorns emotionella arbete påfrestas på grund av

bristfälligt stöd, att skolkuratorn kan känna sig mer ensam och övergiven i dessa lägen. Det är alltså inte enbart av eleverna som kuratorerna kan påverkas emotionellt.

På grund av erfarenhet vet de flesta kuratorerna hur de ska agera i mötet med eleven vilket inte var lika lätt när de var nya i yrket. Vi tolkar det som att det finns en förväntan på skolkuratorn om hur hen ska upprätthålla en viss roll och ha kunskap om den. Om hen inte har någon tidigare erfarenhet av yrket kan detta bli problematiskt. Som ny skolkurator menar vi därför att det finns en större risk att svärta ner sig själv och som Hoschild kallar det inta en falsk roll. Detta menar vi kan leda till att det är lättare att emotionellt påverkas personligen då det inte finns någon given roll ännu som kan agera täckmantel. De flesta informanterna upplever att tiden inte räcker till, det är för hög arbetsbelastning och det förebyggande arbetet hinns många gånger inte med. Den höga arbetsbelastningen kan leda till utbrändhet och psykisk ohälsa vilket den också lett till för två av våra informanter. Två andra informanter nämner att de har kollegor som är sjukskrivna. Om den höga arbetsbelastningen inte åtgärdas ser vi att fler skolkuratorer riskerar att bli utbrända och påverkas psykiskt negativt.

Samtliga skolkuratorer vi har träffat är överlag positiva till sitt yrke och några har svårt att tänka sig arbeta med någonting annat. Vi tror att stödet från kollegorna och handledningen spelar en avgörande roll för att kuratorerna trivs så pass bra som de gör med yrket. Detta innebär att de inte behöver låta sig styras över de känsloregler som annars måste tas i beakt (Hoschild 2012).

Vår studie visar att samtliga informanter påverkas psykiskt av sitt arbete. Detta behöver inte innebära att den psykiska hälsan enbart påverkas negativt, utan tvärtom nämner några av informanterna att arbetet även innebär mycket positivt vilket ger energi. Vårt resultat pekar på att det krävs erfarenhet av yrket för att kunna hantera svåra berättelser från eleverna på ett professionellt sätt och inte ta med jobbet hem i tankarna. Dock händer det att vissa speciella fall påverkar lite extra och följer med hem. Utifrån vårt syfte har vi fått en ökad förståelse för skolkuratorers berättelser. Vi har förstått att skolkuratorerna inte bör vara för hårt bundna till riktlinjer för de behöver handlingsutrymme för att klarar av sina arbetssituationer. Har dem för lite makt med begränsat handlingsutrymme så kan det leda till begränsat stöd från andra och ökad stressnivå. Detta kan i sin tur leda till att förutsättningarna för en god psykisk hälsa minskar. Vi har även fått förståelse för att den sociala sammanhållningen är en viktig del för den goda hälsan då den gör så att de känner stöd från andra och kan leda till en god psykisk hälsa.

8. Diskussion

Utifrån vår slutsats och ur ett socialt hållbarhetsperspektiv ser vi att det är extra viktigt att kuratorer som är nya får resurser i form av stöd eftersom informanterna har påpekat att den psykiska hälsan påverkades av sitt arbete mer i början av deras yrkeskarriär. Får de inte rätt stöd ser vi en ökad risk för psykisk ohälsa för skolkuratorerna och det i sin tur kan påverka elevernas psykiska ohälsa så att den kvarstår eller blir ännu sämre. Resultatet visar att skolkuratorer blir tryggare med sitt emotionella arbete och rolltagande ju mer erfarenhet de får. Därför hade vi funnit det intressant för vidare studier att endast göra en studie med skolkuratorer som har kortare erfarenhet av yrket. Detta för att eventuellt kunna göra en generalisering och se om det visar sig stämma in. Resultatet skulle sedan kunna vara en grund för ett arbete där fokus ligger på att finna lämpliga strategier i yrket. Därmed kan de nya skolkuratorerna få hjälp att genomföra yrket på ett hälsosammare vis. Vidare kan vi se att det hade varit intressant att undersöka om det finns några skillnader i upplevelser mellan de kommunalt anställda skolkuratorerna och de som arbetar på friskolor. Detta för att se eventuella brister som inte upplevs hos den andra gruppen. Då skulle de skolkuratorerna kunna få hjälp genom att se hur den andra skolkuratorgruppen arbetar så att inte problemen uppstår.

Vi blev positivt överraskade av det stora stödet skolkuratorerna upplever vid handledningstillfällena trots att de arbetar mycket självständigt. Därför tänkte vi att handledningen inte skulle betyda så mycket eftersom de annars inte arbetar ihop och därför skulle tänka att de andra inte skulle kunna sätta sig in i just deras situation. Här ser vi alltså hur viktig den sociala sammanhållningen i gruppen bland skolkuratorer och övriga kollegor är. Vidare har vi genom resultatet förstått vikten av att ha erfarenhet inom skolkuratoryrket för att ha fördelar med att arbeta med sitt rolltagande och sitt emotionella känslorarbete. Vi har även fått lära oss att skolan som organisation med sina riktlinjer har makt att påverka samtliga medlemmar med sina beslut. Vi ser därför vikten av att inte missbruka makten då detta påverkar samspelet i organisationen samtidigt som en psykisk ohälsa kan uppkomma. I efterhand kan vi se att vi skulle använt oss av fler frågor i intervjuguiden rörande psykisk hälsa då detta var ett stort fokus i studien. En nackdel med att arbeta två stycken i en uppsats kan vara att man måste kompromissa med varandra och inte kan genomföra studien på sitt

eget sätt. Detta har vi inte upplevt i vår tillvägagång under tiden som uppsatspar. Det kan bero på att vi har arbetat med varandra tidigare och skrivit en B-uppsats ihop.

Vi ser att studien kan användas för att förbättra stöd och samarbete både inom skolans värld som med de externa aktörerna. Detta kan leda till att skolkuratorerna får en bättre hälsa samtidigt som eleverna får det stöd och den hjälp som behövs. Vi ser alltså att både organisationen i stort och skolkuratorerna som grupp samt att skolkuratorerna som individ kan dra nytta av denna studie. Vårt fokus har legat på hur skolkuratorer upplever att deras psykiska hälsa påverkas av deras arbete och vilka resurser som finns vid behov av stöd. Detta för att få en djupare förståelse av hur deras psykiska hälsa ser ut.

Källförteckning

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2011) *Handbok i kvalitativa metoder*. Liber AB

Aspers, Patrik (2011) *Etnografiska metoder*. Liber AB

Barmark, Mimmi & Djurfeldt, Göran (2015) *Statistik verktygslåda – att förstå och förändra världen med siffror*. Studentlitteratur AB. Lund

Birkler Jacob (2005) *Vetenskapsteori - en grundbok*. Liber AB

Brinkmann, Svend & Kvale, Steinar (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB. Lund

Dalen Monica (2007) *Intervju som metod*. Gleerups utbildning AB. Malmö

Denscombe, Martyn (2004) *Forskningens grundregler*. Studentlitteratur AB. Lund

Denscombe, Martyn (2009) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen*. Studentlitteratur AB. Lund

Ejlertsson, Göran (2005) *Enkäten i praktiken – En handbok i enkätmetodik*. Studentlitteratur AB. Lund

Goffman, Erving (2014) *Jaget och maskerna*. Studentlitteratur AB. Lund

Hatch, Mary Jo (2002) *Organisationsteori – moderna, symboliska och postmoderna perspektiv*. Studentlitteratur AB. Lund

Hoschild, Arlie Russel (2012) *The managed heart - commercialization of human feeling*. The regents of the university of California

Internetmaterial

Akademikerförbundet SSR (2016). "Sociala medier skapar merjobb för kuratorer" (Hämtad 2017-03-21)

[doi: akademssr.se/reportage/sociala-medier-skapar-merjobb-skolkuratorer](https://www.akademssr.se/reportage/sociala-medier-skapar-merjobb-skolkuratorer)

Akademikerförbundet SSR (2015). "Policy för skolkuratorer" (Hämtad 2017-03-21)

[doi: akademssr.se/sites/default/files/files/policy_for_skolkuratorer_mar_2015_w_0.pdf](https://www.akademssr.se/sites/default/files/files/policy_for_skolkuratorer_mar_2015_w_0.pdf)

Akademikerförbundet SSR (2017). "Novus: Kartläggning skolkuratorer" (Hämtad 2017-03-21)

[doi: akademssr.se/sites/default/files/files/novus_skolkuratorer_2017_.pdf](https://www.akademssr.se/sites/default/files/files/novus_skolkuratorer_2017_.pdf)

Astvik, Wanja & Melin, Marika (2013). "Överlevnadsstrategier i socialt arbete: Hur påverkar copingstrategier kvalitet och hälsa?" *Arbetsmarknad & Arbetsliv*, Årg 19, Nr 4.

[doi: diva-portal.org/smash/get/diva2:732846/FULLTEXT01.pdf](https://diva-portal.org/smash/get/diva2:732846/FULLTEXT01.pdf)

BRIS Rapport (2017). "Barns psykiska ohälsa - det är dags att bryta trenden" (Hämtad 2017-03-22)

[doi: bris.se/globalassets/pdf/rapporter/bris-rapport-2017_1.pdf](https://www.bris.se/globalassets/pdf/rapporter/bris-rapport-2017_1.pdf)

Biron, Caroline, Karanika-Murray, Maria, Martin, Angela & Sanderson, Kristy (2016). "The Psychosocial Work Environment, Employee Mental Health and Organizational Interventions: Improving Research and Practice by Taking a Multilevel Approach" *Stress & Health*, Volume 32, s.201-215. (Hämtad 2017-03-21)

[doi: onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.bib.hh.se/doi/10.1002/smi.2593/full](https://onlinelibrary.wiley.com.ezproxy.bib.hh.se/doi/10.1002/smi.2593/full)

Dagens Nyheter (2016-06-14). "Svår balansgång för skolkuratorer" (Hämtad 2017-03-21)

[doi: dn.se/insidan/svar-balansgang-for-skolkurator/](https://www.dn.se/insidan/svar-balansgang-for-skolkurator/)

Isaksson, Cristine (2014). "Skolkuratorers handlingsutrymme- gränser, legitimitet och jurisdiktion". *Socialvetenskaplig tidskrift* nr 1. (Hämtad 2017-03-20)

[doi:svt.forsa.nu/Documents/Forsa/Documents/Socialvetenskaplig%20tidskrift/Artiklar/2014/Skolkuratorers%20handlingsutrymme%20-](https://svt.forsa.nu/Documents/Forsa/Documents/Socialvetenskaplig%20tidskrift/Artiklar/2014/Skolkuratorers%20handlingsutrymme%20-)

[%20gr%C3%A4nsar,%20legitimitet%20och%20jurisdiktion%20av%20Cristine%20Isaksson.pdf](#)

Lagerström, Monica & Reuterswärd, Marina (2010). "The aspects school health nurses find important for successful health promotion". *Caring Sciences*, Volume 24, Upplaga 1, s.156-163. (Hämtad 2017-03-22)

[doi: onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-6712.2009.00699.x/full](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1471-6712.2009.00699.x/full)

McCann, Ann Leigh, Petersen, Judy, T. Lapan, Richard & Wells, Ryan (2014). "Stand Tall to Protect Students: School Counselors Strengthening School Connectedness". *Counseling & Development*, Volume 19, Upplaga 3, s.304-315. (Hämtad 2017-03-22)

[doi: onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/j.1556-6676.2014.00158.x/abstract](https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/j.1556-6676.2014.00158.x/abstract)

Skolverket (2013). "Elevhälsan i skollagen" (Hämtad 2017-03-21)

[doi: skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2477](https://skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwpubext%2Ftrycksak%2FRecord%3Fk%3D2477)

Bilaga 1

Introduktionsmejl

Hej!

Vi är två personer som läser sista året på programmet Samhällsförändring och social hållbarhet vid Högskolan i Halmstad. Just nu planerar vi inför vår kandidatexamen och är intresserade av att undersöka hur skolkuratorers psykiska hälsa påverkas av arbetet samt vilka resurser som finns tillgängliga vid behov av stöd. Det är alltså skolkuratorernas egna upplevelser vi är ute efter.

Därför undrar vi om du är intresserad av att ställa upp på en intervju någon gång under v.13-14, eller eventuellt början av v.15 om inte påsklovet är ett hinder för dig? Intervjun kommer ta ca 30-50 min och vi kommer gärna ut till din arbetsplats om det passar dig. Du kommer självklart att vara anonym.

Om du är intresserad så maila tillbaka ett förslag på dag och tid för intervjun samt på vilken/vilka skolor du är verksam och vill träffas på.

Med vänliga hälsningar, Linda Hultberg och Madeleine Johansson

linhul14@student.hh.se

madjoh14@student.hh.se

Bilaga 2

Intervjuguide

Bakgrund

- Namn, ålder
- Jobbar du heltid/deltid?
- Vilken/vilka skolor är du verksam på?
- Vem är din närmsta chef?
- Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?

Kompetens

- Vilken utbildning har du med dig i ditt arbete?
- Vilken tidigare erfarenhet har du som kurator?
- Hur länge har du arbetat som skolkurator?
- Vilken roll har du som skolkurator? (vad bör och ska kuratorn göra)

Arbetsmiljö

- Vilka personer har du som skolkurator kontakt med förutom skolelever? (lärare, chef, föräldrar etc.)
 - Hur ofta har du kontakt med dessa personer?
- Känner du att du har några förväntningar på dig av andra i ditt arbete som du måste upprätthålla?
 - Om ja: - Vilka förväntningar? - Förväntningar från vem?
- Anser du att arbetsmiljön har förändrats sedan du började arbeta som skolkurator?
 - Om ja: På vilket sätt?
- På vilket sätt får du vara med och påverka din egen arbetssituation?

Etiska förhållningssätt

- Vad innebär det för dig att ha tystnadsplikt?
- Upplever du att tystnadsplikten begränsar dig?
 - Om ja: På vilket sätt?
- Upplever du att det är svårt att ha tystnadsplikt när du ser elever må dåligt, eftersom du inte kan ventilera dina tankar och känslor med vem som helst?

Resurser

- Vilka resurser finns tillgängliga för dig? (stöd,
- Känner du att det finns tillräckligt med resurser för att du ska kunna utföra ditt arbete på ett bra sätt?
- Vilka riktlinjer måste du följa i ditt arbete? (regler, bestämmelser)
- Vem är det som har bestämt de här riktlinjerna?
- Upplever du att riktlinjerna ger dig tillräckligt med utrymme för att utföra ditt arbete?
Om ja: På vilket sätt? Om nej: Varför inte?
- Upplever du att du har möjlighet att följa riktlinjerna när du ska hjälpa eleverna?
- Hur förhåller du dig till de olika situationerna du är i med eleverna? (agerande, roll)
- Är det svårt att upprätthålla din roll som skolkurator i svåra situationer med eleverna?
Om ja- hur påverkar det dig?

Stöd

- Vilket stöd finns det för dig i ditt arbete? (kollegor, chef, någon att prata med)
- Finns det något typ av stöd som du saknar?
Om ja: Vilket stöd saknas?
- Får du tillräckligt med stöd i ditt arbete av kollegor?
Om ja: På vilket sätt? Nej: Hur påverkar det dig?
- Vilket typ av stöd får du från din chef?
- Vem vänder du dig till i behov av stöd?

Psykisk hälsa

- Hur påverkas du av elevernas berättelser?
- Upplever du att din psykiska hälsa påverkas av ditt arbete?
Om ja: På vilket sätt? Om nej: Vad är det som gör att du inte påverkas?
- Tar du med dig jobbet hem?
Om ja: På vilket sätt? Hur ofta?
- Har du någon gång varit sjukskriven för psykiska åkommor på grund av ditt arbete?

Övrigt

- Är det något du vill tillägga innan vi avslutar intervjun?

Madeleine Johansson

Linda Hultberg

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se